БЕЛАРУСКАЯ МАЛАДЗЁЖНАЯ ГАЗЕТА

ЧЫРВОНАЯ ЗМЕНА

ЧЗ

18 жніўня 1994 г.
Чацвер
№ 90 (13807)
Кошт у розніцу 100 рублёў

Выдаецца з 1921 года

Малюе Віктар ДУБОВІК

Фотаэцюд Сяргея ІВАНОВА.

Кур'ер "ЧЗ"

Афіцыйна

Абяцаных Прэзідэнтам Беларусі ўказаў аб мерах па ўзмацненню кантролю за адчужэннем дзяржаўнай маёмасці і прыватызацыяй, а таксама аб заключэнні кантрактаў з кіраўнікамі дзяржпрадпрыемстваў можна чакаць у самы бліжэйшы час.

Паводле звестак з кампетэнтных крыніц, праекты гэтых указаў ужо гатовы.

* * *

Змяненні ва ўласны ўказ прыйшлося ўнесці Прэзідэнту рэспублікі Аляксандру Лукашэнку.

Пасля дадатковага вывучэння карэкціроўцы быў падвергнуты ўказ "Аб стварэнні кіраўніцтва справамі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь", наконт якога разгарэліся гарачыя спрэчкі ў Прэзідыуме Вярхоўнага Савета рэспублікі.

* * *

Аляксандр Лукашэнка накіраваў віншаванне калектыву рэспубліканскага піянерскага лагера "Зубраня" з нагоды яго 25-годдзя.

У пасланні Прэзідэнт выказаў падзяку калектыву за добрасумленную працу.

Урад абяцае індэксацыю

Чарговае павышэнне цэн на малочныя і хлебабулачныя вырабы, што закранула абсалютна ўсіх жыхароў рэспублікі, дзяржава паспрабуе змякчыць. Некаторым катэгорыям грамадзян да 20 жніўня павінна быць выплачана кампенсацыя за ўдаражанне гэтых прадуктаў харчавання. Як паведаміў віцэ-прэм'ер Уладзімір Гаркун, без увагі ўрада не застануцца і ўсе астатнія грамадзяне рэспублікі. Іх даходы будуць праіндэксаваны за жнівень у адпаведнасці з дзеючым у Беларусі законам.

Хоць памеры гэтых выплат яшчэ вызначаюцца, мяркуецца, што яны будуць значнымі.

Прэміі для журналістаў

Іх атрымаюць пераможцы творчага конкурсу за лепшае асвятленне ў сродках масавай інфармацыі пытанняў эканамічнага і сацыяльнага развіцця прадпрыемстваў хімічнай і нафтахімічнай прамысловасці, якія ўваходзяць у канцэрн "Белхімнафтапрам". Арганізатарамі гэтага штогадовага конкурсу выступілі канцэрн "Белхімнафтапрам", Міністэрства культуры і друку, Дзяржтэлерадыё, Саюз журналістаў Рэспублікі Беларусь.

Як адзначыў старшыня журы Іван Карэнда, у прадстаўленых матэрыялах павінны быць адлюстраваны пытанні ходу эканамічнай рэформы на прадпрыемствах галіны, пошук шляхоў выхаду з крызісу і забеспячэнне яе ўстойлівай работы.

На конкурс прымаюцца матэрыялы на беларускай і рускай мовах, надрукаваныя ў рэспубліканскім і мясцовым перыядычным друку і перададзеныя ў тэлерадыёэфіры. Апошні дзень высылкі конкурсных матэрыялаў — 10 мая 1995 года.

Для пераможцаў устаноўлены дзве першыя прэміі — па 25 мінімальных зарплат (або прыз), тры другія — па 15 мінімальных зарплат, тры трэція — па 10 мінімальных зарплат. Пераможцам конкурсу будуць уручаны таксама ганаровыя дыпломы.

БЕЛІНФАРМ.

Маршрут: Віцебшчына–замежжа

Апошнім часам дзеці з Віцебскай вобласці ўсё часцей ездзяць у госці за мяжу. Толькі сёлета ўжо трыццаць шэсць дзяцей пабывалі ў Галандыі і Германіі.

Неўзабаве дэлегацыя з ФРГ на чале з пастарам Клаўсам Эндэрсам прыязджае на Віцебшчыну. Немцаў чакаюць Браслаўскія азёры, а таксама памятныя мясціны ў Віцебску.

Уладзімір МІХНО.

Абмяняемся...чыгункамі

У Міністэрстве замежных спраў рэспублікі адбыліся перамовы паміж дэлегацыямі Беларусі і Літвы па пытанні ўзаемнай перадачы чыгуначных дарожных участкаў, якія знаходзяцца на тэрыторыі Беларусі, але эксплуатуюцца літоўскім бокам, і наадварот.

Паводле інфармацыі, атрыманай у МЗС Рэспублікі Беларусь, абодва бакі задаволены ходам перамоў. Станіслаў Агурцоў, намеснік міністра замежных спраў Беларусі, паведаміў, што перадача чыгуначных дарожных участкаў будзе ажыццёўлена ў самыя кароткія тэрміны. Хутчэй за ўсё гэта пытанне вырашыцца да 1 верасня.

Святлана КУЛІКОВА.

Лепшы хлеб – у Ялізава

Так па праву лічаць жыхары невялікага пасёлка, што ў Асіповіцкім раёне. Па прадукцыю мясцовай хлебапякарні прыязджаюць нават з Асіповіч, Бабруйска, Клічава. Выпякаюць мясцовыя майстры хлеб амаль па-дамашняму, па ўласнаму рэцэпту.

Нядаўна з-за перабояў з сыравінай пякарня на некалькі дзён спынілася. Хлеб пачалі завозіць з Асіповіч, дык жыхары Ялізава адмовіліся ад яго. Дзякуй Богу, пякарня доўга не прастойвала.

Іван СЦЯПУРА.

Адраджэнне не толькі на паперы

Выканкам Лельчыцкага райсавета народных дэпутатаў зацвердзіў праграму па адраджэнню і развіццю народнай творчасці.

Прадугледжваецца стварэнне новых фальклорных калектываў, цэнтра народных рамёстваў, збор мясцовых узораў вусна-паэтычнай творчасці, правядзенне традыцыйных свят і абрадаў, а таксама семінараў-практыкумаў па прапагандзе роднай мовы і твораў беларускіх пісьменнікаў.

Алесь ЛАРЫЁНАЎ.

Хрыстос "прызямліцца" ў Маладзечна

Новую Свята-Успенскую царкву вырашана пабудаваць у Маладзечна.

Сёння на месцы будучага праваслаўнага храма ўзводзіцца памятны знак з крыжам, каля якога 28 жніўня пройдзе ўрачыстая літургія. Мяркуецца, што ўдзел у ёй прыме яго праасвяшчэнства Мітрапаліт Мінскі і Слуцкі Філарэт, Патрыяршы Экзарх усяе Беларусі.

БЕЛІНФАРМ.

Летнік для паліглотаў

Летнік "Вясёлка", што размясціўся на рацэ Пціч, нядаўна атрымаў яшчэ адну назву — "Славянская вёска". Справа ў тым, што разам з іншымі мерапрыемствамі накшталт карнавалаў, конкурсаў міс і містэраў і вечарын бардаўскай песні тут штодня праводзяцца незвычайныя заняткі. Студэнты-філолагі з Чэхіі, Славакіі, Славеніі, Македоніі і Літвы распавядаюць пра сваю культуру, вучаць нацыянальным танцам і знаёмяць нашых школьнікаў з роднай мовай — кожны са сваёй.

Нават калі паліглотаў з дзяцей і падлеткаў і не атрымаецца, час, праведзены ў летніку, запомніцца ім абавязкова. "Славянская вёска" плануе і надалей збіраць пад гасціннымі дахамі дамкоў "Вясёлкі" прадстаўнікоў розных славянскіх народаў.

Ірына ЗАВАДСКАЯ.

Пятнаццацігадоваму – 15 мільёнаў

Тысячы аршанцаў набываюць білеты латарэі "Спрынт". А пашанцавала пятнаццацігадоваму М., які выйграў 15 мільёнаў рублёў.

У сувязі з тым, што юнаку яшчэ няма 16 гадоў, гэтую суму атрымаюць яго бацькі.

Ісак КОГАН.

Курсы валют на 17 жніўня:

	Даляр ЗША		Ням. марка	
	Скупка	Продаж	Скупка	Продаж
"Комплекс"	26100	26950	16530	17300
"Прыор"	26200	26700	16800	17150
"Пошук"	26000	26800	16100	16750

ПРЭС-КАНФЕРЭНЦЫІ

Нас чакае дэнамінацыя

Што гэта такое?

☐ Эльвіра МЫСЛІЦКАЯ

Як стала вядома, па рашэнню Кабінета міністраў і праўлення Нацыянальнага банка разліковыя білеты, якія называюць ва ўжытку "зайчыкамі" ды "зубрамі", будуць 20 жніўня прыведзены ў адпаведнасць з іх наміналамі. Дэнамінацыя прадугледжвае пералік у бок змяншэння ў 10 разоў актываў і пасіваў, усіх відаў цэн і тарыфаў, а таксама паступленняў і прыбыткаў насельніцтва.

На прэс-канферэнцыі, якая была прысвечана гэтай тэме, першы намеснік старшыні праўлення Нацыянальнага банка Мікалай Кузьміч неаднаразова падкрэсліваў, што гэта акцыя праводзіцца з мэтай спрашчэння разлікаў. Ён напомніў прысутным гісторыю з'яўлення ў рэспубліцы беларускіх разліковых білетаў, якія адыгралі сваю станоўчую ролю ў выніку набыцця Беларуссю суверэнітэту і ўвядзення Расіяй нацыянальнай валюты. Паводле слоў Мікалая Андрэевіча, пры адпаведным кантролі праводзімая дэнамінацыя не закране інтарэсаў грамадзян рэспублікі, а цэны, уключаючы прыватны гандаль і паслугі, будуць таксама прыведзены ў адпаведнасць. Апошнія, падпарадкоўваючыся законам рынку, не дазволяць сабе пакінуць цэны ранейшымі, хоць на базарах яны і могуць нейкі час заставацца больш высокімі ў параўнанні з дзяржаўнымі. Акругленне цэн будзе праводзіцца наступным чынам: да пяці капеек — у бок змяншэння, а звыш — у бок павелічэння да адзінкі.

Мікалай Кузьміч заверыў, што маючая адбыцца дэнамінацыя не адаб'ецца і на курсе беларускага рубля, паколькі на яго аказваюць уплыў зусім іншыя фактары. Не вырашае яна і праблемы наяўнасці. Для гэтага патрабуецца як мага больш тавараў і паслуг. А між тым на руках у мінчан знаходзіцца 525 млрд. наяўных рублёў, у жыхароў Мінскай вобласці — 600 млрд. рублёў. Гаворачы пра аб'яднанне грашовых сістэм, спадар Кузьміч паведаміў аб тым, што ён не можа сцвярджаць, што абмен валют будзе адбывацца менавіта 1 да 1. Усё павінна быць агаворана ў кастрычніку бягучага года.

Першы намеснік галоўнага банкіра адзначыў складанасць работы, што выкліча працэс дэнамінацыі, асабліва для суб'ектаў гаспадарання, якія складаюць балансы дзейнасці раз у месяц. Таму для іх Міністэрства фінансаў і Нацыянальны банк арганізуюць семінары па вывучэнню метадалогіі дэнамінацыі, якія дапамогуць паспяхова справіцца з гэтай работай.

■

Надзвычайная праграма – у надзвычайных умовах

☐ Святлана КУЛІКОВА, "ЧЗ"

На традыцыйнай прэс-канферэнцыі, што адбылася на пачатку тыдня ў кабінеце міністраў Рэспублікі Беларусь, прагучала: да канца гэтага месяца будзе завершана падрыхтоўка праграмы выхаду рэспублікі з крызісу.

Праграма надзвычайных мер разлічана на канец гэтага і пачатак наступнага года. Яна складзецца з чатырох важнейшых блокаў, якія прадугледжваюць канкрэтныя крокі ўрада ў галіне рэфармавання эканомікі, павышэння адказнасці службовых асоб, стабілізацыі грашова-крэдытнай сістэмы, зніжэння інфляцыі, сацыяльнай абароны грамадзян. У распрацоўцы праграмы ўдзельнічаюць члены ўрада, вядомыя вучоныя, спецыялісты, практыкі.

Прэм'ер-міністр Міхаіл Чыгір паведаміў, што на мінулым тыдні канчаткова завяршылася фарміраванне кабінета міністраў. Функцыі ранейшых міністэрстваў і ведамстваў, якія не ўвайшлі ў склад кабінета, будуць выконваць камітэты, што ўвойдуць на правах юрыдычных асоб у дзеючыя міністэрствы.

Вышэйшай выканаўчай уладай выпрацавана жорсткая пазіцыя ў адносінах да спажыўцоў энергарэсурсаў. За іх неплацяжы да прадпрыемстваў будуць прымяняцца строгія меры: ад адключэння электраэнергіі да аб'яўлення іх банкрутамі.

Міхаіл Чыгір праінфармаваў журналістаў, што прынята рашэнне правесці як мага хутчэй нараду са старшынямі гарадскіх і раённых выканаўчых камітэтаў. Арыенціроўка прэзідэнта адносна мясцовых органаў улады наступная: ўзаемаадносіны вышэйшай і мясцовых выканаўчых улад будуць залежаць ад вынікаў работы апошніх на месцах.

Віцэ-прэм'еры Віктар Ганчар і Сяргей Лінг расказалі аб мерах па сацыяльнай абароне насельніцтва ў сувязі з павышэннем цэн на хлеб і малочныя прадукты. Было адзначана, што пакуль сітуацыя з выплатай кампенсацый не выклікае трывогі. Дзякуючы напружанай рабоце на месцах, 15 жніўня пачаліся кампенсацыйныя выплаты ў Мінску і Мінскай вобласці. З 16 жніўня іх атрымліваюць указаныя ў пастанове катэгорыі грамадзян і ў іншых рэгіёнах рэспублікі. Праўда, некаторую трывогу выклікае адсутнасць у шэрагу раёнаў наяўнасці. У сувязі з гэтым ёсць дагаворанасць з Нацыянальным банкам аб яе "падмацаванні". Увогуле Міністэрства фінансаў пералічыла на кампенсацыі 355 мільярдаў рублёў. Больш як 17 мільярдаў атрымаюць студэнты і навучэнцы сярэдніх спецыяльных навучальных устаноў. Прычым, улічваючы ўзровень інфляцыі, студэнты змогуць атрымаць кампенсацыю ў час канікул, не чакаючы пачатку навучальнага года. Сацыяльнай падтрымкай дзяржавы, не лічачы дзяцей, будуць ахоплены 2,5 мільёна дарослых грамадзян рэспублікі.

Міхаіл Мясніковіч расказаў аб падрыхтоўцы прамысловасці да работы ў зімовых умовах. Ён падкрэсліў: урад робіць усё, каб закупіць у неабходнай колькасці энергарэсурсы. Таму прэзідэнт выдаў указ, у якім гаворыцца, што за непагашэнне запазычанасцей прадпрыемствы будуць "адключаны" ад энергазабеспячэння. Міхаіл Мясніковіч адзначыў, што негатыўная сітуацыя стварылася ў дзяржгандлі: паліцы магазінаў пустыя, не падтрымліваецца неабходны асартыментны мінімум. Урад мае намер узяць сітуацыю ў гандлі пад жорсткі кантроль.

Па стану на 15 жніўня больш як 60 працэнтаў збожжавых на тэрыторыі рэспублікі ўбрана, дзяржаве прададзена 800 тысяч тон збожжа. І ўсё ж сітуацыя на вёсцы дастаткова складаная. Аб гэтым гаварыў Уладзімір Гаркун. У выніку засухі недабор складзе 1,5 мільёна тон збожжа. Урад лічыць неабходным прыняць аператыўныя меры, каб зацікавіць сялян у вытворчасці сельгаспрадукцыі. Нармальна плаціць за рэалізаванае збожжа і выйсці на ўзровень сусветных цэн. Робіцца ўсё неабходнае, каб не дапусціць зніжэння пагалоўя ў прыватным і грамадскім сектары. У вёсцы пачалася рэалізацыя камбікармоў.

Паведамлялася таксама, што ў выніках перамоў з амерыканцамі атрымана згода нашых заакіянскіх партнёраў аказаць беларусам харчовую дапамогу на суму недабору збожжавых у сувязі з неспрыяльнымі кліматычнымі ўмовамі.

■

ДЗЕВЯТАЕ НЕБА

ЧЗ

Дзяжурныя па выпуску перакладчык Андрэй СІДАРАЎ, рэдактар Павел СІМАНАЎ.

"Уорлднэт"

Як пасварыліся Іран з Аргенцінай

Іранскі пасол у Аргенціне адкліканы на радзіму для правядзення кансультацый у сувязі з тым, што аргенцінская паліцыя абвінавачвае шэраг іранскіх дыпламатаў у дачыненні да выбуху, што адбыўся ў ізраільскіх установах у Буэнас-Айрэсе і ў час якога загінула больш як 100 чалавек.

Пракурор Буэнас-Айрэса ў сувязі з гэтым ужо выпісаў прадпісанне на затрыманне чатырох іранскіх дыпламатаў для допыту. Іран абвінавачвае Аргенціну ў правядзенні антыіранскай кампаніі.

"Еўраньюс"

Парламенцкія выбары... з дапамогай дубінак

праходзяць на Шры-Ланцы.

На востраў дыслацыравана каля 50 тысяч паліцэйскіх, каб прадухіліць тэракты з боку тамільскіх экстрэмістаў. Чакаецца, што адразу пасля правядзення выбараў у краіне будзе ўведзена каменданцкая гадзіна.

Японцы просяць прабачэння...

Прэм'ер-міністр Японіі папрасіў прабачэння ў краін ціхаакіянскага рэгіёна за пакуты, якія прычынілі японскія акупацыйныя войскі ў час другой сусветнай вайны.

У прысутнасці імператарскай сям'і ён заявіў, што японскае грамадства зробіць усё магчымае, каб такое больш ніколі не паўтарылася. Гэта адбылося ў час правядзення мерапрыемстваў, прысвечаных капітуляцыі Японіі ў другой сусветнай вайне.

"Пакараць нельга памілаваць"

Працягваецца суд па абвінавачванню лідэра нігерыйскай апазіцыі ў дзяржаўнай здрадзе.

Чакаецца, што на наступным пасяджэнні суда ён будзе канчаткова апраўданы ў выніку перамоў лідэраў нігерыйскага нацыянальнага кангрэса з урадам. Сам жа падсудны скептычна аднёсся да аптымізму газетчыкаў у адносінах да свайго вызвалення.

"Суперчэннэл"

Студэнты за кратамі

У Паўднёвай Карэі арыштавана больш як тысяча студэнтаў.

Гэта адбылося ў час іх сутычкі з уладамі.

Канец "Карласа-шакала"

Судан выдаў даўно адшукваемага Інтэрполам і французскай паліцыяй тэрарыста Раміраса, вядомага пад мянушкай "Карлас-шакал".

На сумленні злачынца — 80 ахвяр, загінуўшых у час захопаў заложнікаў, выбухаў і заказных палітычных забойстваў. ЗША выказалі задавальненне гэтым крокам Судана.

"TV-5"

Дзядуля Рышар

Споўнілася 60 гадоў непадражальнаму французскаму камедыйнаму акцёру П'еру Рышару.

У адрозненне ад сваіх герояў сам П'ер у жыцці вельмі спакойны чалавек, шлюб якога аказаўся шчаслівым (дарэчы, Рышар ужо дзядуля). Ён ніколі не ўдзельнічаў у розных скандалах, характэрных для кінаэліты.

ПАВЕДАМЛЕННІ, АТРЫМАНЫЯ ПА КАНАЛАХ СПАДАРОЖНІКАВАЙ СУВЯЗІ "ЧЫРВОНАЙ ЗМЕНЫ"

БІЗНЕС-КЛАС

Вядучая рубрыкі
Вера ПАЛЯКОВА
Тэл. 68-28-32

Тэлефануйце па картцы

На пачатках восені ў сталіцы Латвіі пачнуць усталяванне тэлефонаў-аўтаматаў новай мадыфікацыі. У новых таксафонах можна будзе выкарыстоўваць не толькі традыцыйныя жэтоны, але і крэдытныя карткі, з дапамогай якіх вы зможаце патэлефанаваць не толькі ў любы пункт Латвіі, але і за мяжу.

Спачатку планавецца ўсталяваць у Рызе і сталічным раёне трохі больш за 1000 такіх тэлефонаў-аўтаматаў.

Кава таннее

У чэрвені—ліпені гэтага года прагнозы аб тым, што загінула ад замаразкаў значная частка ўраджаю кавы ў Бразіліі, прывялі да павышэння не толькі біржавых, але і штучных цэн на каву ў большасці еўрапейскіх краін. Да прыкладу, у Германіі штучныя цэны павысіліся ажно на 60 працэнтаў. Аднак песімістычныя прагнозы не апраўдаліся. Як вынік — на [illegible] рынку цэна на каву знізілася на 160 дол. за тону і складае на сённяшні дзень 3390 даляраў ЗША за тону.

Прыбытковыя лоты

У Гродна адбыўся чацвёрты аўкцыён па продажу аб'ектаў гарадской камунальнай маёмасці.

У выніку таргоў было прададзена тры лоты: адна крама, кафэ-кандытарская і права на арэнду памяшкання. Агульны кошт прыбытку ад продажу склаў 2 млрд. 333 млн. рублёў. У ходзе таргоў продажны кошт супраць пачатковага ўзрос у сярэднім у 4,8 раза.

Усяго на ўдзел у аўкцыёне было пададзена 14 заяў, у тым ліку прадпрыемствамі Гродна і Мінска.

Акрамя прададзеных аб'ектаў, на аўкцыён было вынесена 4 прадпрыемствы і два будынкі, якія былі зняты з аўкцыёна.

Арганізатары праводзяць чарговы аўкцыён па продажы аб'ектаў камунальнай маёмасці 9 верасня.

Прадпрыемствы растуць, як... грыбы

За апошнія два гады колькасць зарэгістраваных у Мінску прадпрыемстваў павялічылася ў 5 разоў. Калі ў пачатку 1992 года ў сталіцы рэспублікі былі зарэгістраваны 5654 суб'екты гаспадарання, то на 1 студзеня 1994 года іх колькасць павялічылася да 25 тысяч. Зарэгістравана 40 тысяч прадпрымальнікаў, якія не з'яўляюцца юрыдычнымі асобамі.

У цяперашні час у Мінску адзін суб'ект гаспадарання прыходзіцца на 26 жыхароў (на Беларусі — на 53).

Рыначныя структуры на 1 студзеня ў Мінску фіксавалі зарэгістраваных 752 акцыянерных таварыствы, 10 300 таварыстваў з абмежаванай адказнасцю, 1040 кааператываў, з якіх 4538 — малыя прадпрыемствы, 776 — сумесныя прадпрыемствы і 236 — замежныя.

Выдатны першы выпуск

Адзіная недзяржаўная сярэдняя навучальная ўстанова Мінска — тэхнікум прадпрымальніцтва — выпусціў гэтай вясной сваіх першых 83 спецыялістаў у галіне банкаўскай, страхавой справы і бухгалтарскага ўліку з веданнем права.

Як паведамілі ў тэхнікуме, некаторыя з выпускнікоў ужо пачалі працаваць у камерцыйных структурах [illegible]

Навука, як і ў іншых недзяржаўных установах, [illegible]

Студэнты тэхнікума акрамя прафільных дысцыплін паглыблена вывучаюць англійскую мову, [illegible]

Святлана КУЛІКОВА.

РОДНАЕ СЛОВА

У рэдакцыю газеты "Чырвоная змена" працягваюць паступаць лісты чытачоў, якія цікавяцца абмеркаваннем прапаноў Дзяржаўнай камісіі па ўдакладненні правапісу беларускай літаратурнай мовы і іх вынікамі. Адклікаючыся на просьбы, змяшчаем яшчэ адзін матэрыял, прысвечаны гэтай тэме.

За "беларускасць" беларускай мовы?..

Як вядома, па ініцыятыве пэўных грамадскіх арганізацый, суполак, Таварыства беларускай мовы ў нас у рэспубліцы створана і дзейнічае Дзяржаўная камісія па ўдакладненні правапісу беларускай літаратурнай мовы. Фармальнай падставай для яе стварэння з'явіліся той разнабой і рознагалоссе, што ўзніклі ў нашай мове ў апошнія гады і асабліва з набыццём нашай рэспублікай самастойнасці ў рамках Садружнасці незалежных дзяржаў (СНД) і наданнем беларускай мове статуса дзяржаўнай мовы Рэспублікі Беларусь. Апублікаваны ўрэшце і праект па ўдакладненні правапісу беларускай літаратурнай мовы. Наш карэспандэнт звярнуўся да прафесара Белдзяржуніверсітэта, доктара філалагічных навук А.І.НАРКЕВІЧА выказаць свае меркаванні па ўзнятых пытаннях, падзяліцца думкамі адносна прапаноў камісіі, звязаных з удакладненнем асобных правілаў беларускага правапісу.

— Аркадзь Іосіфавіч, мы ведаем, што на працягу ўжо многіх гадоў вы актыўна займаецеся вывучэннем мовы і стылю прэсы, пытаннямі нарматыўнасці мовы СМІ, з'яўляецеся аўтарам шматлікіх публікацый па гэтай тэме, адным з рэдактараў арганізаванага вамі выдання кафедральных зборнікаў «Культура мовы журналіста», шэсць выпускаў якіх ужо пабачылі свет, сааўтарам першай акадэмічнай нарматыўна-апісальнай Граматыкі беларускай мовы пад рэдакцыяй акад.К.К.Крапівы. Як ацэньваеце вы стан нашай мовы, яе функцыяніраванне ў ролі дзяржаўнай мовы рэспублікі на дадзеным этапе гістарычнага развіцця?

— Беларуская мова як нацыянальная мова аднаго са славянскіх народаў належыць да высокаразвітых літаратурна-пісьмовых моў сучаснасці. Праз доўгія гады, стагоддзі склаўся яе слоўнік, выпрацаваліся фанетыка-арфаэпічная, графіка-арфаграфічная і граматычная сістэмы, вызначыліся літаратурныя нормы функцыяніравання ўсіх без выключэння звёнаў яе моўнай структуры — слова- і формаўжывання, словаўтварэння, арфаэпіі, акцэнтуацыі, арфаграфіі. Акрэсліліся адначасова прынцыпы лексіка-семантычнай спалучальнасці і граматычнай арганізацыі словаформ, мадэлі і тыпы адпаведных сэнсава-сінтаксічных пабудоў — словазлучэнняў і сказаў, у тым ліку розных складаных сінтаксічных утварэнняў на ўзроўні фразавых і звышфразавых адзінстваў.

На сучасным этапе гістарычнага развіцця яна здольная выконваць і паспяхова выконвае сваю асноўную грамадска-камунікатыўную функцыю — сродак зносін людзей, аб'яднаных агульнай тэрытарыяльнай і грамадска-палітычнай супольнасцю ў межах адзінай суверэннай Рэспублікі Беларусь.

Беларуская мова сёння — гэта мова высокамастацкіх твораў нацыянальнай літаратуры, навукі, мастацтва, культуры, мова дзелавых, дыпламатычных узаемаадносін, юрыспрудэнцыі, справаводства, шматлікіх перыядычных выданняў, часопісаў, газет, бюлетэняў і іншых сродкаў масавай інфармацыі.

Аднак, як і ўсякая іншая нацыянальная мова, сваю камунікатыўную, сацыяльную функцыю яна паспяхова можа выконваць толькі пры ўмове строгага і абавязковага захоўвання ўсіх уласцівых ёй структураўтваральных і семантычных адметнасцей, законаў і правілаў яе ўжывання.

— Ці ж вытрымліваюцца прынятыя ў свой час і зацверджаныя высокімі навуковымі і дзяржаўнымі ўстановамі правапісныя і граматычныя нормы сучаснай беларускай літаратурнай мовы?

- Азнаямленне з друкаванымі матэрыяламі шматлікіх перыядычных выданняў, мовай рэспубліканскіх, абласных і раённых газет, часопісаў паказвае, што ў моўнай практыцы розных органаў друку назіраецца даволі значны разнабой у напісанні і формаўжыванні слоў, груба парушаюцца распрацаваныя ў граматыках і паслядоўна праведзеныя ў слоўніках і падручніках правілы літаратурнага формаўжывання пэўных граматычных разрадаў і класаў слоў, ігнаруюцца агульнапрынятыя прынцыпы і правілы іх ужывання і напісання.

Разнабой і сумятня ў правапісе і формаўжыванні слоў, як і ў выбары саміх гэтых лексічных адзінак, яшчэ больш узмацніліся ў апошнія гады і менавіта з наданнем беларускай мове статуса дзяржаўнай мовы ў суверэннай Рэспубліцы Беларусь.

— Чым можна вытлумачыць той разнабой і рознагалосіцу, што запоўнілі нашу прэсу, эфір менавіта ў наш час? Наколькі неабходнымі, тэрміновымі і неадкладнымі з'явіліся перагляд існуючага правапісу, удакладненні і змены асобных яго правілаў, прычым адразу ж пасля набыцця нашай мовай статуса дзяржаўнай? Магчыма, яе няздольнасць без змен і ўдакладненняў выконваць гэту высокую функцыю?

— Адказ тут можа быць толькі адназначны: вострай, такой неадкладнай, тэрміновай патрэбы і неабходнасці ў рэфармаванні існуючага правапісу не было і няма. Наша мова спраўна выконвала і выконвае свае грамадскія функцыі, і патрабавалася толькі адно — строга прытрымлівацца выпрацаваных дзесяцігоддзямі і замацаваных на практыцы ўласцівых ёй літаратурных нормаў вымаўлення і напісання слоў, іх формаўжывання і ўтварэння. З такім жа поспехам наша мова магла б выконваць свае функцыі і надалей. Вядома ж, пры жаданні ў кожнай мове, не толькі беларускай, заўсёды можна адшукаць, каб нешта змяніць, удакладніць ці паправіць. Але не варта забываць і таго, што аўтарытэт мовы вызначаецца стабільнасцю і трываласцю яе правілаў, прынятых і агульнапрызнаных нормаў, яркім пацвярджэннем чаго з'яўляюцца многія еўрапейскія мовы, скажам, англійская, французская ці тая ж італьянская або якая яшчэ іншая. І гэта пры ўсім тым, што ў англійскай мове, да прыкладу, існуе вялікая неадпаведнасць паміж вымаўленнем і напісаннем слоў. Жартуюць, што калі ў англійскай мове надрукавана, скажам, Манчэстэр, то трэба чытаць Ліверпуль. Не імкнуцца да рэформаў сваёй мовы, яе правапісу і расіяне, хоць і там пры жаданні можна знайсці нешта падправіць, што гучыць неяк не так, ці то па-беларуску, ці то па-ўкраінску, удакладніць, змяніць. Дый рабіліся неяк такія спробы, але далей выказанага пажадання асобных энтузіястаў справа так і не пайшла. І, відаць, невыпадкова.

— Дык што, магчыма, пэўную ролю тут адыгрывае амбіцыёзнасць асобных прадстаўнікоў нашага грамадства, пэўных суполак ці іх прыхільнікаў?

— Не выключана, што і тут, як ва ўсякай новай зацікаўленай справе, не абышлося без налёту амбіцыёзнасці з боку асобных прадстаўнікоў нашага грамадства. У сваім памкненні "абеларусіць" беларускую мову і яе "рэпрэсіраваны" правапіс, пазбавіцца "наркомаўкі" і вярнуцца назад да "тарашкевіцы" прыхільнікі рэформаў унеслі розрух, разнабой у практыку вуснай і пісьмовай мовы. У падтрымку пэўных змен існуючага правапісу далучыліся, як бачым, і некаторыя члены створанай пазней камісіі па яго ўдакладненні. Між тым, насцярожвае і не без падстаў тое, што рэфарматарскі сіндром распачаўся, як ні дзіўна, менавіта тады, калі для беларускай мовы раскрыліся шырокія магчымасці і перспектывы функцыяніравання з прычыны надання ёй статуса дзяржаўнай мовы. І вось замест таго, каб выкарыстаць у пэўнай меры гэтыя магчы- [illegible] паўсядзённую практыку жыцця, на справе ж учынены яе дэмантаж. Лепшага падарунку для "двухмоўнікаў" тут і не знойдзеш. У такой сітуацыі і сапраўды вельмі дарэчы ўвесці ў якасці афіцыйнай і другую мову — стабільную і аўтарытэтную, "вялікую" і "магутную", бо калі беларуская мова яшчэ не падрыхтавана да гэтай адказнай ролі быць дзяржаўнай, то няхай яе місію выконвае пакуль братняя руская мова. А вы, шаноўныя спадары-беларусы, даводзьце сваю гэтую мову да "нармальнай" ("нармалёвай"), калі ўвогуле гэта магчыма і калі яна яшчэ не якісь там дыялект, а то і проста помесь рускай альбо польскай ці яшчэ якойсьці іншай мовы. Не, не ў час, дужа не ў час распачаліся гэтыя рэформы і ўдакладненні.

— Прадстаўнікі якіх устаноў, арганізацый уваходзяць у склад Дзяржаўнай камісіі па ўдакладненні правапісу беларускай літаратурнай мовы? Ці ёсць у яе складзе і прадстаўнікі «журналісцкага корпуса», Саюза журналістаў рэспублікі, бо каму-каму, а менавіта ім у першую чаргу давялося б у выпадку прыняцця прапанаванага праекта сутыкнуцца ў сваёй паўсядзённай працы з нованаўвядзеннямі ў правілах правапісу нашай мовы і звedаць на сабе, на ўласным вопыце чуццё нязвычнасці, насцярогі і няпэўнасці?

— Пытанне не новае, даводзілася чуць яго і раней, але накіроўваць яго лепей на іншы адрас. Што ж датычыць пытання ўдзелу прадстаўнікоў "журналісцкага корпуса" ў рабоце Дзяржаўнай камісіі па ўдакладненні правапісу беларускай літаратурнай мовы, то пастаноўку яго лічу правамернай. Дый увогуле свой уклад змаглі б унесці тут і гісторыкі, сацыёлагі, культуролагі ды і псіхолагі.

— А цяпер хацелася б ведаць думку наконт зместу выніковага дакумента Дзяржаўнай камісіі па ўдакладненні правапісу беларускай літаратурнай мовы і самой сутнасці ўнесеных у яго змен і ўдакладненняў. Ці падзяляеце вы погляды па закранутых пытаннях правапісу беларускай мовы або хоць бы па некаторых з іх?

— Чаму ж, з асобнымі прапановамі можна было б і пагадзіцца, як, напрыклад, аб пад- [illegible] практыцы наўрад ці магчыма (гл. п.12). Не выклікаюць асаблівых пярэчанняў прапановы і адносна некаторых іншых арфаграм, напрыклад, пашырыць напісанне мяккага знака ў прыметніках, утвораных ад назоўнікаў, якія заканчваюцца мяккім Н, і пісаць не толькі ў вытворных назвах месяцаў і пораў года, але і іншых семантычных групах слоў прыметнікавага ўтварэння (чэрвеньскі, восеньскі, коньскі, Любаньскі, гл. п.1б), падпарадкаваць агульнаму правілу правапісу Е, Я ў першым складзе перад націскам напісанне слоў дзевяты, дзесяты, семнаццаць, васемнаццаць і аднакаранёвых з імі і пісаць дзявяты, дзявятка, дзясяты, дзясятнік і г.д. (гл. п.2). Іншая справа, паўторымся зноў, а наколькі надзённыя, тэрміновыя, неадкладныя яны ў іх пастаноўцы і вырашэнні? Ці ж нельга было б, калі так пажадалася, гэтыя і, магчыма, некаторыя іншыя змены правесці ў рабочым парадку, без высокіх дэкларацый і выніковых дакументаў? Знялі ж у свой час ціха і спакойна, без гучных абвестак і камісій выключэнні з правілаў формаўжывання назоўнікаў накшталт камунізм, сацыялізм, марксізм, ленінізм, і падвялі іх пад агульнае правіла ўжывання канчаткаў у родным склоне адзіночнага ліку. Падобныя прыклады можна было б прыводзіць і далей, але ў гэтым няма патрэбы.

Што ж датычыць іншых прапаноў, вынесеных на абмеркаванне грамадскасці, то, на жаль, не з усімі імі без пэўных агаворак і ўдакладненняў можна пагадзіцца. Не падзяляю, да прыкладу, пункту гледжання асобных членаў камісіі абазначаць на пісьме асімілятыўную мяккасць зычных (у любым іх варыянце). Довады ж наконт таго, быццам адсутнасць асімілятыўнага мяккага знака паміж адпаведнымі мяккімі зычнымі з'яўляецца прычынай цвёрдага вымаўлення папярэдняга зычнага гэтых спалучэнняў, не пераканаўчыя. У іншым выпадку, калі быць паслядоўным, давялося б і пасля шыпячых ж, ч, ш, зычнага Р ставіць адпаведна цвёрды знак (Ъ), бо зноў-такі ў вуснах асобных носьбітаў мовы яны гучаць мякка (ноч', мыш', звер'). Нельга не ўлічваць, забываць і тое, што ў кожнай літаратурнай мове побач з правіламі правапісу — арфаграфіяй — існуюць і правілы вымаўлення гукаў і іх спалучэнняў — арфаэпія, як самастойная галіна, раздзел лінгвістыкі. І падмяняць арфаэпію арфаграфіяй, арфаграфію — транскрыпцыяй не правамерна.

Непрымальнымі таксама з'яўляюцца прапановы пісаць мяккі знак на месцы апострафа пасля прыставак, якія заканчваюцца на З, перад Е, Ё, Ю, Я і ненаціскным І (зьезд, зьёрзаць, разьюшаны, зьялчэць, зьінець, гл. п.1а), паколькі функцыі гэтых раздзяляльных знакаў, як і вымаўленне гукавых адзінак у адпаведных спалучэннях, не ідэнтычныя, параўн.: з'езд і з'весткі, з'інелы і з'ялісты.

Разам з тым у прапанаваным праекце многа нестыковак, неапраўданых проціпастаўленняў аднародных з'яў, выключэнняў з агульных правілаў правапісу пэўных лексічных і лексіка-граматычных разрадаў слоў. Так, прыметнікі ўзбекскі, таджыкскі, каракалпакскі проціпастаўляюцца па прынцыпах напісання прыметнікам тыпу каўказскі, чэшскі, чувашскі, рыжскі і першыя з іх рэкамендуецца пісаць па фанетычным (узбецкі, таджыцкі і інш.), другія — па марфалагічным прынцыпе (каўказскі, чэшскі і інш. гл. п.9); назоўнікі і прыметнікі са спалучэннем -сч-, якое паходзіць з -ск-, проціпастаўляюцца іншым спалучэнням зычных у каранёвай марфеме і рэкамендуецца пісаць па фанетычным прынцыпе праз -шч- (пяшчынка, пяшчаны і інш., гл. п.10); запазычаныя словы з канцавымі спалучэннямі на -эр-, -эл(ь)- (ордэр, шпатэль і інш.) — іншамоўным словам на канцавыя -эн (ордэн) і першыя прапануецца пісаць праз -ар-, -ал(ь)- (ордар, шпаталь), другія — праз -эн (ордэн) (гл. п.3). Не бясспрэчнымі з'яўляюцца прапановы перадаваць на канцы запазычаных слоў спалучэнні галосных -іо, -ыо праз -іё, -ыё і пісаць сальфеджыё, Антоніё замест спалучэнняў на -іа, -ыа як больш сугучных (сальфеджыа, Антоніа, гл. п.5).

Не садзейнічаюць унармаванню правілаў правапісу прапановы дваякага напісання адных і тых жа слоў ці іх частак: выканкам і выканком, бацька і сын — бацька й сын, Ілля і Ільля, Жанна і Жана, Сюзанна і Сюзана, але Тацяна (!) (гл. п.6, 7, 11). Зыходзячы з законаў недысімілятыўнага акання, належыць усё ж пісаць выканкам, аграпрам; перадача ўзмацняльнай часціцы і злучніка і ў пазіцыі пасля канцавога галоснага папярэдняга слова праз й (бацька й сын) выклікана б адпаведна пазначаць гэты злучнік ці ўзмацняльную часціцу пасля папярэдняга слова на канечны зычны ўжо праз ы (сын ы бацька); нарэшце, калі дапускаць дваякае напісанне імёнаў асоб мужчынскага і жаночага полу — праз падвоеныя зычныя ў інтэрвакальнай пазіцыі (Ілля, Жанна, Сюзанна) або непадвоеныя ці праз раздзяляльны мяккі знак (Жана, Сюзана, Ільля) і ўсё гэта па асабістым жаданні саміх носьбітаў ці іх бацькоў, то навошта рабіць выключэнне для Тацяны — пісаць толькі з адным ц (Тацяна), не ўлічваючы пры гэтым ні яе пажаданні, ні бацькоў.

— Якія ж высновы можна зрабіць, выходзячы з выказаных вамі, як і іншымі аўтарамі публікацый, заўваг па канкрэтных пунктах удакладнення правапісу беларускай літаратурнай мовы? І ўрэшце, наколькі рэальныя магчымасці ў выпадку прыняцця праекта яго ажыццяўлення, маючы на ўвазе выдаткі на перавыданне шматлікай вучэбнай і навуковай літаратуры, слоўнікаў, твораў мастацтва?

— Адказваючы на першую частку вашага пытання, хацеў бы зазначыць, што ні я асабіста, ні іншыя шматлікія аўтары публікацый у прынцыпе не адхілялі і не адхіляем усе пункты ўдакладненняў правапісу беларускай літаратурнай мовы, прапанаваныя камісіяй. З асобнымі пунктамі, як ужо адзначалася вышэй, можна і пагадзіцца. Іншая справа, паўтараемся ў каторы раз, дзеля чаго і ў такой спешцы спатрэбілася гэта рэфармаванне правапісу беларускай мовы. Усякія такія праўкі, чарговыя змены і ўдакладненні не садзейнічаюць аўтарытэту нашай мовы і менавіта сёння, калі ёй нададзены статус дзяржаўнай. Таму нельга, ніяк нельга спяшацца з рэфармаваннем правілаў правапісу, граматыкі, тым больш, што далёка не ўсе з выкладзеных прапаноў з'яўляюцца бясспрэчнымі і прымальнымі. Вывад з усяго сказанага можа быць толькі адзін і адназначны: не праспешваць прыняцця рашэнняў, яшчэ і яшчэ раз звярнуцца да вынесеных для абмеркавання прапаноў, прыслухацца да выказаных думак, заўваг чытачоў, узважыць, як кажуць, усе "за" і "супраць". І ўсё гэта дзеля таго, каб неўзабаве зноў не вяртацца да таго, што толькі прынята і ўведзена ў практыку, у ранг правапісных нормаў.

Што ж датычыць другога ўзнятага вамі пытання, то цалкам згодзен з яго пастаноўкай. Не цяжка ўявіць, у што абышлося б у выпадку прыняцця прапанаванага праекта ўдакладненняў правапісу беларускай літаратурнай мовы перавыданне шматлікай вучэбнай і навуковай літаратуры, падручнікаў і дапаможнікаў для школ і вышэйшых навучальных устаноў, перакладных, тлумачальных і энцыклапедычных слоўнікаў, мастацкай класікі, твораў нашых пісьменнікаў і паэтаў. Не прымаць гэтага пад увагу — тое ж, што не браць ва ўлік стан і магчымасці нашай эканомікі, бюджэту. На практыцы гэта азначала б не павышэнне прэстыжнасці нашай мовы, а яе крызіс, занепад.

Як бачым, пытанні былі, пытанні застаюцца. Час і толькі час адзіны суддзя і дарадца. Яго нельга апярэдзіць і абысці. Пошукі ісціны павінны быць працягнуты, а з удакладненнямі і рэформамі — пачакаць да лепшых часоў.

АДМЕТЫ ЧАСУ

Бітыя вяршкі грамадства

□ Лілія ГРЫНЯВЕЦКАЯ, "ЧЗ"

Нарэшце, заходняя цывілізацыя дацягнулася выпешчанай лапкай і да мінскіх неэкзатычных прыгоркаў. На мясцовым мізэрным ландшафце зацвілі люмінесцэнтнай шыльдай і распусціліся элітарныя клубы. Цяпер кожны заможны мужчына з салідным прыбыткам і арыстакратычнаю блакітнаю жылкай на высокім камерцыйным ілбе лічыць сваім абавязкам узмацніць становішча ў грамадстве: запісацца ў той ці іншы элітарны клуб. Асаблівы рамантычны флёр блукае над элітарным клубам халасцякоў — зборышчам зайздросных жаніхоў, якія адзін раз і назаўсёды паставілі вялікі крыж на прывабнасцях сямейнага жыцця. У гэты клуб, трэба думаць, любая незамужняя мінская дама з задавальненнем заблукала б з вялікім-вялікім падхватнікам (сачком).

***

Шырокай і разнастайнай вядомасцю карыстаюцца слаўныя паркі культуры і адпачынку горада. Парк імя 50-годдзя Кастрычніка зарабіў сабе папулярнасць мноствам адзінока працуючых пад шумок соснаў мужчын. Нічога дзіўнага: раён жа Партызанскі. Вось і партызаняць у лясах аматары пашчыраваць у адзінокім задавальненні, падпільноўваючы школьніц, якія звычайна адпраўляюцца сюды з суседніх школ на перакур.

***

Мінск скалануўся пасля паўзучых чутак пра нелегальны продаж мясцовых больш-менш светласкурых мужчын у Турцыю. Пакуль гэта адбывалася са сталічнымі даверлівымі прыгажунькамі, усе толькі пасміхаліся. Як выкарыстоўваецца паголены кантынгент на берагах рэчкі Кызыл-Ірмак — адзін Алах ведае. Аднак дакладна вядома, што адбываецца перапраўка "тавару" сілавым метадам.

***

Многія сем'і (маладыя і не вельмі), якім у бліжэйшым будучым не свеціць дзяржаўная адносна недарагая кватэра, вырашаюць у адпаведнасці з рыначнымі ўмовамі кватэру проста прыкупіць за простыя 150 млн. зайчыкаў, якія дажываюць свой век (трохпакаёвая, Малінаўка). Тыя, хто ўжо наскроб сто мільёнаў, бягуць па астатнія ў банк з мэтай узяць на дадзеную суму крэдыт. Але крэдыт на пакупку кватэры пад 160 працэнтаў, выдадзены на падставе даведкі БТІ (Бюро тэхнічнай інвентарызацыі) у памеры 45 працэнтаў альбо 65 працэнтаў ад кошту кватэры, можа быць атрыманы ў тым выпадку, калі кліент зможа даказаць сваю плацежаздольнасць. Гэтак, напрыклад, маючы 900 тысяч заробку ў месяц, можна ўзяць усяго некалькі мільёнаў крэдыту. Гэтая акалічнасць ды непамерна высокі працэнт прывялі да таго, што тут ужо не квітнее пышнай кветкай блат.

***

Нечакана і магутна амаладзіўся сталічны штат гардэробшчыкаў і гардэробшчыц. Калі раней прафесія ў асноўным спакушала сівых прадстаўнікоў пенсіённага ўзросту, дык цяпер звычайная з'ява — юнае стварэнне, якое мякка прымае і выдае верхнюю вопратку кліента.

***

Шмат якія кафэ і рэстараны, якія раней мелі адзіны музычны цэнтр для гукавой стымуляцыі апетытаў кліента, ва ўмовах канкурэнцыі пераходзяць на больш шматлікія інтэр'ерныя празмернасці, а менавіта невялікія аркестрыкі на тым пятачку, дзе раней змяшчаўся адзін тэлевізар. Але гэта яшчэ не ўсё. Увазе публікі ўсё часцей сталі прапаноўвацца павы, якія павольна танчаць побач з аркестрыкам. Апранутыя павы ў адпаведнасці з нечым уяўленнем пра модны дом выключна ў футравае апушванне ў раёне геніталіяў. Непрацяглыя танцы ў такім выглядзе адбываюцца пад вытарашчанымі позіркамі жаночай кліентуры. А такой кліентуры (як правіла, дамы сярэдніх гадоў), што сядзіць за столікамі, з небагатымі мужчынамі, у піцейных установах — большасць.

***

Нявопытная публіка можа трапіць у няёмкае становішча, робячы шпацыр альбо адпачываючы на лаўках у скверыку, заціснутым паміж Домам афіцэраў і тэатрам імя Янкі Купалы над станцыяй метро "Кастрычніцкая". Парк вядомы сваім 100-гадовым манументальным фантанам у выглядзе юнага кучаравага ці то дзіцяці, ці то бажка з птушкай, а таксама тым, што гэта даўнейшае месца сустрэч і знаёмстваў сексуальных меншасцей горада.

***

Куды мужчыны ходзяць, як на працу, а жанчыны адпачыць? Правільна, у магазіны. Яшчэ кажуць: па магазінах — гэта такі працяглы, пакутлівы забег, калі мужчыну прыходзіцца зусім не салодка. Прасцей за ўсё (таму што можна набыць адразу ўсё) наведваць, безумоўна, якісьці з трох буйных сталічных універмагаў. Малаэстэтычным, але выніковым для непрадузятага пакупніка выглядае коўзанне паміж гандлёвымі радамі стадыёна, які не можа пахваліцца такой жа колькасцю балельшчыкаў на матчах папулярных каманд, як колькасць гандляроў і пакупнікоў у ясны базарны дзень. Усе паразумеліся ў тым, што найбольш прыемна наведваць валютныя крамы ў раёне Нямігі і магазіны тыпу "Ланксм".

СВЕТ ЗАХАПЛЕННЯЎ

Усякі раз, праходзячы каля гэтага прыгожага будынка, чуеш музыку. У акорды фартэп'яна ўплятаюцца тонкія галасы скрыпак, чуваць пераборы баяна і акардэона. З раніцы да позняга вечара поўніцца дом музыкай... Тут знаходзіцца дзіцячая музычная школа № 5 г.Гомеля, якая адзначала сваё 25-годдзе. Тысячы юных музыкантаў падрыхтавала школа за гэтыя гады, многія выпускнікі сталі прафесіянальнымі музыкантамі, кампазітарамі, лаўрэатамі прадстаўнічых конкурсаў.

Зараз у школе № 5 займаюцца 765 рабят. Нядаўна тут адкрылася новае аддзяленне выяўленчага мастацтва, дзе 70 дзяцей навучаюцца жывапісу і скульптуры. А ў бліжэйшы час адкрываецца таксама аддзяленне навучання музыцы з любога ўзросту для ўсіх жадаючых, нават і дарослых.

Па-ранейшаму навучэнцы школы – самыя актыўныя ўдзельнікі ўсіх конкурсаў. Нядаўна юныя піяністы атрымалі дыплом III ступені, цікава прайшлі ў школе конкурсы ансамблевай музыкі і вакалістаў.

М.БЯЛЬКОВІЧ.

Фота аўтара.

. Ледзь не "замарозілі"...

Няведанне правіл санітарнай гігіены ці хутчэй ігнараванне па рашэнню гаспадарчага суда Віцебскай вобласці абышлося Наваполацкаму трэсту сталовых і рэстаранаў у сем з паловай мільёнаў рублёў. Гэтая сума вылічана на карысць гарадскога Цэнтра гігіены і эпідэміялогіі. Не менш будзе "адсуджана" і на карысць наваполацкай бальніцы.

Справа ў тым, што кафэ "Марозка", а дакладней яго буфетчыца сп.Купіна працавала летась з уяўнымі прыкметамі кішэчнага захворвання, што суправаджаліся рвотай і, даруйце, паносам. Пасля яе гандлю марожаным у горадзе захварэлі 42 чалавекі, адразу ж набыўшы названыя вышэй сімптомы і тэмпературу да 40°.

Сярод захварэўшых было шмат дзяцей ад 2 да 15 гадоў, цяжарныя жанчыны. Адна з іх, напрыклад, датэрмінова нарадзіла хлопчыка, якога выратавалі толькі дзякуючы гераічным намаганням урачоў. Але ж дзіця да гэтага часу не зусім здаровае.

Супраць віноўніцы з кафэ "Марозка", якая марожаным з нячыстых рук ледзь не "замарозіла" столькі людзей, узбуджана крымінальная справа. Яна ўмоўна асуджана на паўтара года з трохгадовым выпрабавальным тэрмінам.

Яўгенія ВІЦЬБА.

Нямецкі інсулін для Віцебска

Не толькі славутыя Мікалай Фаміч ды Лізавета Андрэеўна маюць мажлівасць займацца міласэрнасцю. Пенсіянеры Луц і Ядвіга Крафт з саксонскай вёскі Эдэрслебен, што ў Германіі, трэці раз дастаўляюць у Віцебск лякарствы і медыцынскае абсталяванне.

Кур'ер "ЧЗ"

Інсулін у Германіі зусім не лішні. Ды тут, на Віцебшчыне, жыве іх даўняя сяброўка Люба Рошчына. Дружаць сем'ямі, часта госцяць адзін у аднаго. А таму пенсіянеры з Нямеччыны добра ведаюць бядотны стан нашай медыцыны і спачуваюць.

Уладзімір МІХНО.

Цяжкі лёс аршанскіх інжынераў

Паўтары тысячы беспрацоўных сёння ў Оршы. Гэта менш чым два працэнты працаздольнага насельніцтва. Аднак узровень скрытага беспрацоўя ў 4 разы вышэйшы.

Цяжкі лёс спецыялістаў народнай гаспадаркі і служачых, якія засталіся без сродкаў для існавання. Толькі адзін з дванаццаці мае магчымасць атрымаць работу. Лідзіруюць у гэтым спісе інжынеры-тэхнолагі.

"Рычагі" для прэсы не патрэбны

Свабодная прэса для ўлад — зло, але зло гэта намнога меншае, чым прэса залежная. Такую думку ў гутарцы з журналістамі выказаў старшыня парламенцкай камісіі па заканадаўству і магчымы кандыдат на месца дзяржаўнага сакратара ў апараце прэзідэнта Беларусі Дзмітрый Булахаў.

Адказваючы на пытанне, як, на яго думку, кіраўнік дзяржавы плануе будаваць свае адносіны са сродкамі масавай інфармацыі, Дзмітрый Булахаў адказаў: "Прэзідэнт прытрымліваецца пункту гледжання, што з прэсай трэба ўзаемадзейнічаць не праз "рычагі", а праз пабудову нармальных дзелавых адносін". У сувязі з гэтым парламентарый выказаў думку, што кіраўнік дзяржавы ў бліжэйшы час унясе прапановы па змяненнях у праекце Закона аб друку, які народныя выбраннікі плануюць абмяркоўваць у другім чытанні на маючай адбыцца сесіі Вярхоўнага Савета.

БЕЛІНФАРМ.

ІНФА-КРЫМ

Кампенсаваць выдаткі на...гора

Чытачы, пэўна, яшчэ не забыліся пра той жудасны выпадак, калі ў Віцебску ад рук міліцыянераў загінуў ні ў чым не вінаваты юнак, студэнт медінстытута Аляксандр Баранаў. Нядаўна Народны суд Чыгуначнага раёна Віцебска разглядзеў іск бацькі загінуўшага да ўпраўлення ўнутраных спраў аблвыканкама і вырашыў спагнаць з адказчыка пяцьдзесят мільёнаў рублёў у якасці кампенсацыі за маральныя страты.

Вось бы рашэннем суда можна было вярнуць бацькам іхняга сына!

Памятай пра смерць!

Сам сябе пакараў на своеасаблівым "электрычным стуле" злодзей з горада Барані. Ён вырашыў украсці кабель, які быў пад высокім напружаннем. Жонка засталася ўдавою, дзеці — сіротамі. Дзіва, што людзі гінуць за метал.

На Аршаншчыне "металісты" даходзяць да кашчунства. З мемарыяльнага комплекса загінуўшым у Вялікай Айчыннай вайне злодзеі знялі адну з дошак, паспрабавалі ўкрасці медныя часткі Памятнага знака, што ўстаноўлены з нагоды заснавання горада.

Уладзімір МІХНО.

Жывыя грошы за "мёртвыя душы"

"Калі на клетцы слана напісана "Буйвал", не вер вачам сваім",— папярэджваў незабыўны Казьма Пруткоў. А другі яшчэ больш вядомы расійскі аўтар у сваім творы "Мёртвыя душы" пераканаўча даказаў, што не кожны чалавек, які лічыцца жывым, такім з'яўляецца. На жаль, канцылярска-бухгалтарскія работнікі Віцебскага станкабудаўнічага завода імя Камінтэрна, насуперак парадам класікаў, былі занадта даверлівымі, што і дапамагло начальніку аддзела кадраў прадпрыемства атрымліваць па фальшывых дакументах зарплату падстаўных асоб, якія ці не з'яўляліся на вытворчасці, ці ўвогуле ніколі не існавалі.

З яго ж лёгкай рукі таксама дзейнічаў і начальнік аддзела працы і зарплаты. "Падзельнікам" у аперацыі "Мёртвыя душы" аказаўся адзін з майстроў.

Сумеснымі намаганнямі заводскіх кантралёраў і супрацоўнікаў пракуратуры Чыгуначнага раёна злачынны промысел атрымаў належную прававую ацэнку. Слова за судом.

БЕЛІНФАРМ.

Замініраваў ...агарод

Два тыдні жыхары новага мікрараёна бокам абыходзілі гай на ўскраіне Маладзечна. Каля ўваходу ў лесапасадку з'явілася палохаючая шыльда:"Асцярожна, міны!" і два чырвоныя сцяжкі. Хутка высветлілася, што мясцовы пенсіянер ускапаў тут агарод, на якім пасадзіў цыбулю, моркву, капусту. Ды вось бяда: яго пачалі часта наведваць злодзеі. Тады і прыгадаў ветэран свае партызанскія гады, падрыхтаваў "мінную" пастку. Страшная шыльдачка падзейнічала на злодзеяў — яны перасталі красці з яго загончыкаў гародніну. Але як толькі "ваенная тайна" аб "мінным полі" была выкрыта, зноў накінуліся ноччу на дармавую цыбулю і моркву.

Калі яго адарвалі ад гэтага занятку, ён першы раз па-сапраўднаму захваляваўся.

Мікола КАПЫЛОВІЧ.

Спіртазабойства

У Маладзечна ў адной з кватэр работнікі міліцыі, выкліканыя суседзямі, выявілі жахлівую карціну. Яны ўбачылі мёртвае цела гаспадыні, якая атруцілася самагонкай. А побач з мёртвай жонкай знаходзіўся муж, які заліваў сваё гора цукроўкай.

Бяспека гарантавана... за грошы

За грамадскім парадкам на масавых мерапрыемствах у Віцебску ўжо два гады сочаць хлопцы з Маладзёжнага студэнцкага цэнтра аховы.

Іх паслугамі ахвотна карыстаюцца ў адным з мясцовых казіно, гатэлі "Эрыдан", дырэкцыя фірмы "Пульсар". Аплата за паслугі аховы ідзе па дзяржаўнаму тарыфу.

На Міжнародным Шагалаўскім плэнеры, на харэаграфічных фестывалях, якія праводзіліся ў горадзе, за парадкам сачыла менавіта гэтая студэнцкая ахова, што ўваходзіць у прыватнае агенцтва "Арчар". Пад яе пільным вокам праходзіў "Славянскі базар".

Яўгенія ВІЦЬБА.

Аты ✶ баты

Вайсковы выпуск

Міратворчыя "каскі"

Іх лёгка пазнаць па ярка–блакітных берэтах і касках. Нашыўкі і эмблемы з сімволікай ААН знаёмыя нам па сюжэтах міжнародных тэлеканалаў, ілюстрацыях у часопісах і газетах. Дасведчанаму вядома: гэта ваенныя з міратворчых кантынгентаў, што раскіданы па "гарачых" кропках планеты. У Азіі, Афрыцы, Лацінскай Амерыцы або Еўропе — усюды перад імі стаіць задача: утрымаць слабае перамір'е ваюючых бакоў, замацаваць яго, не даць зноў успыхнуць смертаноснаму пажару.

Дзесяцігоддзі мінулі з тых часоў, як з'явіліся першыя атрады міратворчых "касак". Яны былі створаны пасля другой сусветнай вайны; прымусіў лёс палаючай Еўропы. За ўсю гісторыю іх было 34, роўна палова яшчэ дзейнічае. Свет, на жаль, не стаў спакайнейшым. Міратворцаў патрабуюць новыя "гарачыя кропкі". Дзе бяссільная палітыка і льецца кроў, там непазбежныя спадарожнікі — голад, разруха, эпідэміі, галеча. Нядаўна Самалі, зараз — Харватыя... За апошнія два гады колькасць міратворчых місій ААН павялічылася на 11 адзінак.

Уганда, Ліберыя, Грузія, Кіпр, Іран, Кувейт, Гаіці — гэта толькі некаторыя з "гарачых кропак", дзе сцяной надзеі стаяць "блакітныя каскі", папярэджваючы кровапраліцце. Падлічана: у свеце 20 ачагоў узброеных канфліктаў. А НАТАўскі штотыднёвік нядаўна прадказаў: іх можа стаць больш як 70. Мірыцца з гэтым міжнароднаму супольніцтву — сабе даражэй: вынікі пасіўнасці могуць быць непрадказальнымі.

Як правіла, у кожнага міратворчага кантынгента — свая зона адказнасці, а калі прасцей — калідор. Ён жа — буферная зона для ўзброеных варагуючых. У адной толькі былой Югаславіі такіх зон тры. Плюс у абавязках — абарона жыццёва важных цэнтраў: электрастанцый, аэрапортаў, збор звестак аб абставінах у раёне. Нацыянальныя інфармацыйныя службы, як правіла, дэмаралізаваны або проста ў бягах. Вось ААНаўскія ваенныя і выручаюць. У іх прамая сувязь з Нью-Йоркам, штабам сіл. Там — кругласутачная вахта: брыгады сувязістаў цэнтра не ведаюць сну. Разведданыя для кіраўніцтва таксама дабываюць "каскі". Чым больш задач, тым большы кантынгент. Самы шматлікі з дзеючых зараз — у Самалі — больш як 30 тысяч чалавек. А ў самым маленькім, што на граніцы Індыі і Пакістана — толькі некалькі дзесяткаў. Місіі па складу інтэрнацыянальныя: здараецца, у адным страі аказваюцца прадстаўнікі да 30 дзяржаў. У кожнай дзяржавы — права выбару, каго паслаць і куды. Наглядны прыклад — місія ААН у Ліване. Фінляндыя, Гана, Ірландыя, Непал прыслалі туды пехацінцаў. Францыя і Швецыя — тылавікоў, Нарвегія — рамонтнікаў, Польшча — урачоў. У кожнага свой хлеб, а ў цэлым місія — аўтаномны і складаны механізм.

Сярод міратворцаў ёсць і нашы бліжэйшыя суседзі па СНД— Расія з Украінай. У іх ужо немалы вопыт. Бо місія міратворцаў для краіны — не толькі міжнародны аўтарытэт. За ёй і неацэнная практыка для валанцёраў.

Сёння можна шмат спрачацца, даказваючы нейтральнасць Беларусі. Аднак удзел у місіях па падтрыманню міру ў ачагах міжнароднай напружанасці ніколькі не падарве яе. Як і гандаль зброяй, і ўжо ўкладзеныя ў міратворчыя праграмы сродкі.

Дарэчы, колькі каштуюць краінам міратворчыя місіі? Вось лічбы на гэты конт. Мінулагоднія аперацыі па падтрыманню міру абышліся казне ААН у 3,6 мільярда даляраў. Уражвае. Адкуль у міжнароднай арганізацыі такія грошы? Адказ вядомы: краіна — член ААН, незалежна ад праводзімай палітыкі, абавязана пералічваць сваю долю "блакітным каскам".

Як і ў любой гаспадарцы, не абыходзіцца тут без праблем. З больш чым 180 краін — членаў ААН толькі 19 плацяць своечасова. У даўжнікоў свае лідэры, сярод іх Расія (павінна 500 мільёнаў даляраў) і ЗША (190). Даўжнікі не такія злосныя — Украіна (74) і Беларусь (21). Няма чаго ўтойваць, складана сёння жывецца ўсёй сістэме міратворчых сіл. Хтосьці не плаціць, хтосьці адмаўляецца ўдзельнічаць. Можа таму віной сыр-бор, што разгарэўся напярэдадні 1994 года ў ААН сярод яе членаў? Яблыкам разладу сталі самі "блакітныя каскі", падыходы да іх камплектавання і прызначэння.

Адны хочуць, каб міратворчыя сілы былі ў кожнай краіне свае, высокападрыхтаваныя і з валанцёраў. Іншыя настойваюць: ААН патрэбны ўласныя войскі, нешта накшталт французскага замежнага легіёна. Згоды пакуль няма.

Але быў бы толк. А "блакітныя каскі" сваю справу ведаюць. Паспяхова завершана, напрыклад, чарговая місія ў Камбоджы. Гэта значыць, што яшчэ ў адным кутку зямлі пануе мір. Выканаўшы свой абавязак, вярнуліся міратворцы на зімовыя кватэры. Ці надоўга? Пакуль не спатрэбяцца зноў.

Страшная іх доля — рызыкаваць у чужым доме, дзе пасварыліся ўсур'ёз гаспадары. І няўдзячная, калі чужы гнеў і агрэсія памуцяць розум.

А без міратворцаў усё ж пакуль не абысціся. Надта ж няўстойлівы свет, у якім мы жывём. І калі ён цесны для варагуючых, рана ці позна павінен прыйсці той, хто возьме на сябе адказнасць за самае галоўнае — жыццё.

На здымках: пад час баявых дзеянняў у Харватыі.

Паводле замежнага друку. Фота Сяргея ПЛЫТКЕВІЧА і БЕЛІНФАРМа.

"Даруй мне, мама"

□ Аляксандр ГЕРАСІМОВІЧ

Нізка апушчаныя плечы з накінутай на іх чорнай робай. Старэнькая кашуля. Паношаныя спартыўныя штаны. Кірзавыя боты на нагах. Яшчэ нядаўна хлопец, які сядзеў на лаве падсудных, вазіўся ля тэхнікі, якая адпрацавала сваё. Сёння адзенне, якое засталося на ім адзінай прыналежнасцю, яшчэ месяц таму называлася салдацкім абмундзіраваннем.

Жорсткае — "Устаць! Суд ідзе!" Адзін з узброеных канвойных міжволі паправіў кабуру і паглядзеў на "падапечнага". Аляксандр Марцянюк падняўся. А ў вачах яго былі боль і сум...

Нарадзіўся Аляксандр у Полацку. У дзяцінстве часта ездзіў са старэйшым братам Сярожай за горад на рыбалку. Бывала, з нядрэнным уловам вярталіся. Маці, Ларыса Аляксандраўна, насмажыць рыбы ды глядзіць на сваіх гадаванцаў, мужа ўспамінае, які не дажыў да гэтых дзён. Потым гляне на маршчыны на руках і падумае: "Эх, гады, гады. Куды вы ляціце?"

Так яны і праляцелі ў працы і клопатах. Непрыкметна падраслі сыны — паставіла-такі іх на ногі. Сяброўкі ўсе раілі: "Чаго, Ларыса, без мужчыны маешся? Маладая ж яшчэ — толькі свісні..." Жартавала, маўляў, у мяне мужчын дома і так двое. А загінуўшага Аляксандра свайго забыць не магла.

Неўзабаве пайшоў служыць у армію Сяргей. Праз год і Сашава чарга настала. Сёй-той з сяброў здзіўляўся : "І чаго гэта ты, Саня, у гэтай рабоча-сялянскай забыўся? Наконт "рабоча-сялянскай" хлопец не спрачаўся — сам бачыў, што бізнесмены служыць не імкнуцца. Ну, а да апошніх сябе не адносіў. Які з яго бізнесмен? У будупраўленні працаваў. Дамы і ў холад, і ў спякоту "клаў". Хоць мог бы і ў камерцыйнай лаўцы гандляваць ці, яшчэ лепш, у будаўнічы кааператыў уладкавацца. Спецыяльнасць муляра-электразваршчыка ў прафтэхвучылішчы атрымаў, па цяперашнім часе не апошняе месца па даходнасці займае. Аднак гэтыя варыянты не захаплялі яго. Таму мільёнаў не меў, але некалькі дзесяткаў тысяч рублёў, зробленых сумленна, у кішэні былі заўсёды.

Месца службы для Аляксандра прынцыповага значэння не мела. На Чукотку ці Далёкі Усход не адправяць. А ў Беларусі, куды ні пашлюць, да дома рукой падаць. Ды і паўтара года службы — тэрмін невялікі. Аказаўся ў Мінску. Накіравалі ў мотастралковую роту. І пацяклі будні ваенныя, варты бяссонныя. Служыў добра, толькі часта ногі балелі — траўма давала аб сабе знаць (яшчэ да арміі з матацыкла ўпаў, косць раздрабіў). Таму папрасіў Марцянюк перавесці яго ў іншае падраздзяленне. Камандаванне згадзілася, і накіравалі яго ў рамузвод. Каму даводзілася быць рамонтнікам, ведае, што значыць рамантаваць тэхніку. Але і тут Аляксандр з работай спраўляўся. Праз некаторы час атрымаў свой першы салдацкі водпуск...

З прыгавора:

Ваенны суд Мінскага гарнізона пастанавіў прызнаць радавога А.Марценюка вінаватым у няяўцы ва ўказаны тэрмін без уважлівых прычын на месца службы з водпуску і накіраваць яго для адбывання пакарання ў дысцыплінарны батальён тэрмінам на 1 год.

Крутым паваротам лёсу, які выкінуў юнака на абочыну жыцця, стаў для Аляксандра гэты водпуск. Пагасціўшы крыху ў маці, нікому нічога не сказаўшы, накіраваўся ён у вёску Старое Сяло да сяброўкі Наталлі. Ды праўду кажуць, што каханне — справа далікатная... Ужо і тэрмін водпуску скончыўся, і маці занепакоілася знікненнем сына, а той, як у ваду кануў.

Потым на судзе Марцянюк скажа, што "зацяжарыла Наташка, прыгразіла, што рукі на сябе наложыць, калі паеду. Хацелі законна распісацца, але вось праблема — ваенны білет згубіў, а ў загсе без дакументаў нават гаварыць не хацелі. Ці да арміі тут?" Вось так і прадоўжыў хлопец "службу" сваю на новым месцы на смачных блінах ды вясковай бульбе.

Праўда, спрабаваў абразуміць дзяўчыну, але тая і слухаць не хацела пра расставанне, "капаючы" тым самым "яму" свайму каханаму.

Калі скончыліся дні водпуску, а разам з ім праляцелі па-запланавыя пару тыдняў, Аляксандр захваляваўся і пачаў думаць пра вяртанне ў родную часць. Разумеў, што за такую працяглую затрымку "па галоўцы не пагладзяць". У апошні раз растлумачыўшы Наталлі, што чалавек ён паднявольны, сеў Марцянюк у аўтобус і паехаў дадому. А на наступны дзень салдат пераступіў парог ваеннай камендатуры.

Што ж, сюжэт зусім не дэтэктыўны. Магчыма, не варта было б распавядаць пра яго на газетнай паласе, але выпадак гэты не адзінкавы ў нашых Узброеных Сілах. Прывяду словы беларускага ваеннага пракурора — намесніка Генеральнага пракурора Беларусі генерал-маёра юстыцыі А.Глюкава:

"У мінулым годзе ад усёй структуры злачынстваў 42 працэнты складалі толькі ўхіленні ад вайсковай службы".

...Калі прыгавор быў ужо зачытаны, Ларыса Аляксандраўна падышла да сына і дрыготкай рукой працягнула яму пакет з цыгарэтамі. Хлопец падняў галаву, і я ўбачыў, што па яго шчоках цяклі слёзы. Праз некалькі мінут ён выцер іх зашмальцаваным рукавом і, прашаптаўшы "даруй мне, мама", накіраваўся да дзвярэй. ■

Мода колеру "хакі",

ці Навошта і як пераапранаюцца беларускія пагранічнікі

Маю першую афіцэрскую форму шыў у ваенным атэлье Ізя Якаўлевіч. Знатны майстар, далажу я вам. Некаторыя мае аднакурснікі перабягалі ад сваіх закройшчыкаў да "дзядзькі Ізі", каб менавіта ён, крыху бурклівы і марудны стары, абмяраў іх сваім старэнькім, зацёртым кравецкім метрам.

Я не бачыў, як Ізя Якаўлевіч чараваў над маімі шынялямі, штанамі і кіцялямі (мае спатканні з імі былі кароткімі: прыйшоў — прымераў — пайшоў). Затое я бачыў, я апранаў, я насіў тое, што ён стварыў сваімі чароўнымі рукамі. Божухна, першы раз у жыцці я адчуў, што значыць адзенне сядзіць на чалавеку ладна (ці як любіць казаць мая бабуля "ёмка"). Нідзе не жме, не трэ, не тырчыць. Усё роўна, сіметрычна, акуратна. Вышэйшы пілатаж!

Трэба было бачыць, з якімі важнымі, гордымі і шчаслівымі тварамі пахаджвалі па казарме напярэдадні выпуску з вучылішча без пяці хвілін лейтэнанты, красуючыся ў сваёйараднай форме! Колеру марской хвалі. Шытыя золатам пагоны, штаны са "стрэлкамі", аб якія можна парэзацца, надраеныя да бляску люстэрка хромавыя боты... Што нам страявы пляц — паркетную залу падавай!

...Другі раз форму я шыў праз некалькі гадоў. У іншым горадзе. Вядома, у іншым атэлье. Закройшчыцай была жанчына гадоў пяцідзесяці. Ці то Вольга Валер'еўна, ці то Ірына Паўлаўна. Кожны раз, калі я прыходзіў на прымерку, яна ветліва з нязменнай усмешкай сустракала мяне, распытвала пра службу... Добрая жанчына. Але... не надта добры майстар. Напэўна, форма атрымалася не зусім ужо дрэннай (Вольга Валер'еўна, а можа Ірына Паўлаўна (?) сваёй працай засталася задаволенай), але мне ў той вопратцы не было ўтульна.

...Нядаўна я апрануў зусім новую афіцэрскую форму: разам з усімі беларускімі пагранічнікамі змяніў свой ваенны гардэроб поўнасцю. Залатых пагонаў няма, ботаў няма, шыняля таксама няма, іншая фуражка, кіцель іншы, новая какарда... Адчуванні пакуль складаныя — прывыкаю.

Закройшчыка на гэты раз не было — усю маёмасць атрымаў на складзе. У гатовым выглядзе. Кажуць, у далейшым мы будзем шыць форму ў атэлье. Дай Бог, каб закройшчыкам быў такі ж Ізя Якаўлевіч.

...Але пра гэта крыху пазней. А пакуль — размова пра тое, што маем. Размова з чалавекам кампетэнтным — начальнікам рэчавай службы Галоўнага ўпраўлення пагранічных войск Рэспублікі Беларусь падпалкоўнікам Юрыем Іванавічам СЕМЯНЮКОМ.

— Юрый Іванавіч, навошта беларускім пагранічнікам наогул спатрэбілася гэта пераапрананне? Існуе думка, што ваенная форма была не такой ужо і дрэннай...

— Справа нават не ў тым, якой якасці была тая форма. Новую мы пачалі распрацоўваць зусім не з-за жадання вылучыцца. Нас проста жыццё прымусіла. Пры стварэнні ў суверэннай беларускай дзяржаве ўласных пагранічных войск (а гэта, нагадаю, быў студзень 1992 года) літаральна з першых дзён перад намі паўстала праблема: у што апрануць людзей? На нашых складах практычна не было ніякіх запасаў вопраткі. Тое, што яшчэ заставалася, максімальна пастараліся вывезці з сабой на Украіну прадстаўнікі Заходняй пагранічнай акругі, у падпарадкаванні якой былі часці на тэрыторыі Беларусі. Так што першае, з чаго мы пачалі сваю работу, былі пошукі формы, якую б можна было купіць для беларускіх пагранічнікаў.

Дапамаглі Міністэрства абароны і Міністэрства ўнутраных спраў. Нешта засталося на прадпрыемствах, якія працавалі на абаронку. Збіралі літаральна са свету па нітцы...

А потым, калі мы крыху падняліся на ногі, сур'ёзна задумаліся над тым, што рабіць з формай: ці то купляць яе за межамі Беларусі, ці то пераапранаць войскі ва ўсё новае? З аднаго боку пераход на зусім новую форму адзення меў вялікі мінус: пачынаць практычна неабходна было з нуля, але з другога боку была надзея на беларускія прадпрыемствы лёгкай прамысловасці, якія заявілі, што бяруцца пашыць адзенне для ваеннаслужачых. Да таго ж і ўрад заняў пэўную пазіцыю — новую форму для беларускай арміі распрацаваць неабходна. Улічваючы ўсе "за" і "супраць", мы выбралі цяжэйшы шлях. Па ім і пайшлі.

— Няўжо нельга было дамовіцца з расійскімі калегамі аб пастаўках пагранічнай формы?

— Якой формы? Старой? Дык расійскія ваенныя цяпер таксама пераапранаюцца. Праўда, ім прасцей. Новую форму там сталі распрацоўваць ужо даўно, яшчэ пры Саюзе. Для гэтага ёсць спецыяльныя лабараторыі, цэлы інстытут.

— Людзі цывільныя новую форму ацэньваюць неадназначна: многія кажуць, што яе скапіравалі з амерыканцаў ці палякаў. Прызнайцеся — у каго пераймалі перадавы вопыт?

— Наогул ні ў кога. Тут ад пачатку і да канца свая распрацоўка, беларуская. Проста існуюць нейкія агульныя для ўсіх краін каноны, тэндэнцыі ў развіцці ваеннай моды.

Форму для беларускіх ваеннаслужачых распрацоўваў вялікі калектыў. Перш за ўсё трэба адзначыць рэчавую службу Міністэрства абароны, якая з'яўляецца асноўным заказчыкам. Мы ж, як, дарэчы, і іншыя сілавыя міністэрствы, ідзём за ёй следам, уносячы свае прапановы. Акрамя таго актыўна працавалі Рэспубліканскі цэнтр моды, Дом ваеннага адзення, некаторыя калектывы мастакоў. Узоры новай формы неаднаразова разглядаліся на камісіях Савета Міністраў і Вярхоўнага Савета. Спачатку і колер быў зусім іншы — мышыны. Аднак самыя гарачыя спрэчкі ўспыхнулі пры абмеркаванні геральдыкі. Быць зорачкам ці не? Якія павінны быць гузікі і какарды? Ці патрэбны пагоны?— пытанняў шмат. Прыняць канчатковае рашэнне было складана. Сёння на гузіках і какардах —"Пагоня", усё, што было залацістага, стала сярэбранага колеру.

— У чым прынцыпіяльна будзе адрозніваецца форма пагранічнікаў ад адзення астатніх ваеннаслужачых?

— У многім яна падобная. Аднак ёсць і адрозненні. Яны ў першую чаргу звязаны са спецыфікай нашай службы: адным пагранічнікам прыходзіцца штодзень сустракаць і праводзіць замежных грамадзян, іншым — лазіць пад вагонамі цягнікоў, трэцім — пастаянна знаходзіцца ў полі, лесе — розніца ёсць. Гэта ўвогуле. А ў прыватнасці, мы, напрыклад, дадаткова ўвялі пагоны, якія можна зняць, на кіцель. Па-першае, пагоны заўсёды лічыліся сімвалам гонару ваеннаслужачых, а па-другое, мы не хочам адыходзіць ад такой добрай традыцыі, як уручэнне пагон афіцэрам пасля прысваення чарговага воінскага звання. Яшчэ адно істотнае адрозненне — гэта берэты і цяльняшкі. Таму што гэта зручна і прыгожа. Усе ведаюць, як ганарацца сваімі цяльняшкамі дэсантнікі і маракі, і як ім зайздросцяць усе астатнія. А зараз, я ўпэўнены, і беларускія пагранічнікі будуць ганарыцца сваёй формай.

— І пагранічная фуражка змяніла свой традыцыйны колер...

— Знешні выгляд фуражкі, яе форма, але самае галоўнае — колер, сталі прадметам, напэўна, самага жорсткага і шумнага абмеркавання сярод пагранічнікаў. Як тых, хто служаць зараз, так і ветэранаў. Зразумела, за доўгія гады ў людзей ужо выпрацаваўся нейкі стэрэатып, што пагранічнік — гэта абавязкова ярка-зялёная фуражка. Зараз жа гэты колер захаваўся толькі на аколышу. Нашай рэчавай службе за час распрацоўкі новай фуражкі прыйшлося выслухаць у свой адрас столькі папрокаў: маўляў, не тое мы робім, традыцыі не ўшаноўваем... Затое зараз, калі афіцэры і прапаршчыкі надзелі гэты галаўны ўбор з новай какардай, раменьчыкам, разам з астатняй формай і ўбачылі, што ўсё выглядае гарманічна, колеравая гама атрымалася ўдалай — нават самыя непрымірымыя спрачальнікі прыціхлі.

— Тыя, хто ўжо носіць новую форму, не толькі добрае аб ёй гавораць. Асабліва аб камуфліраванай: бушлат, маўляў, не такі цёплы, як раней, якасць тканіны дрэнная, рвецца прама «па жывому»...

— Ад самага пачатку распрацоўкі новай формы і да таго моманту, як яе апрануў першы пагранічнік, прайшло ўсяго 1,5 года. Гэта — рэкордны тэрмін. У такім тэмпе, напэўна, не пераапраналася яшчэ ніводная армія ў свеце. У СССР, напрыклад, было заведзена так. Пасля таго, як новая форма адзення для ваеннаслужачых была распрацавана, зацверджана на розных узроўнях, яна праходзіла доследную носку. На сезон пераапраналі адну-дзве дывізіі. Затым уносілі карэктывы ў канструкцыю, матэрыял вырабу, зноў жа ўзгаднялі і праводзілі яшчэ адну доследную носку. І толькі пасля гэтага спецыялісты давалі канчатковае заключэнне і запускалі форму ў серыйную вытворчасць. На гэта патрабавалася 5—7 гадоў.

Беларускія ваеннаслужачыя доследнай носкі не рабілі. Але мы пакінулі за сабой права ў працэсе эксплуатацыі дапрацоўваць якасць тканіны і нават змяняць канструкцыю спецыяльнага абмундзіравання.

Як я ўжо сказаў, новая форма адзення для беларускіх пагранічнікаў была падрыхтавана ў самы кароткі тэрмін. Вядома гэта, а яшчэ і вялікія гаспадарчыя цяжкасці, з якімі нам прыйшлося сутыкнуцца, не маглі не паўплываць на якасць. Узяць той жа камуфляж. Выглядае ён нядрэнна, мы ўжо прывыклі да гэтай афарбоўкі —"пад чарот" — але якасць тканіны нам не падабаецца. Новая ўжо праходзіць напрацоўку.

— І ўсё ж цяжка ўявіць, як у наш час удалося так хутка распрацаваць і запусціць у вытворчасць зусім новую прадукцыю.

— Сакрэту няма ніякага. У нас проста выбару не заставалася: войска трэба было ў нешта апрануць. А праблем сапраўды шмат. У рэспубліцы да гэтага часу, на жаль, не склалася нармальная сістэма забеспячэння заказаў ваенных міністэрстваў і ведамстваў. Дзяржзаказ сёння практычна нічым не падмацоўваецца: ні грашыма, ні цвёрдымі пастаўкамі сыравіны. Прадпрыемствы ставяць умовы нам: хочаце атрымаць форму — даставайце патрэбныя матэрыялы самі. І вось прыходзіцца шукаць ніткі, фарбу, бавоўну, метал, іголкі і іншае. Знаходзілі і знаходзім у асноўным у Расіі. Напрыклад, раменьчык для фуражкі ў былым СССР выпускалі толькі ў Ленінградзе, стужку пагонную наогул з царскіх часоў выраляла адно-адзінае прадпрыемства ў Падмаскоўі. Зараз жа мы стараемся пераарыентавацца на беларускія прадпрыемствы: па-першае, з імі працей праводзіць фінансавыя разлікі, па-другое, усё ж больш лагічна забяспечваць работай людзей у сваёй дзяржаве.

— Юрый Іванавіч, і апошняе пытанне: як вы ацэньваеце новую пагранічную форму з пункту гледжання спецыяліста? Наколькі яна універсальная? Ці не прыдзецца хутка зноў усё мяняць?

— У прафесіяналаў да свайго дзецішча заўсёды павышаныя патрабаванні. Мы, напэўна, больш чым іншыя бачым недахопы гэтай формы, нашы ўласныя недапрацоўкі. Будзем думаць, шукаць далей, удасканальваць яе. Пастараемся, каб яна атрымалася зручнай, практычнай і таннай.

Капітан Уладзімір НЕСЦЯРОВІЧ.

ЗМЕНА КАРАВУЛА

Завяршаючы мінулы рабочы тыдзень, міністр абароны Рэспублікі Беларусь генерал-палкоўнік Анатоль Кастэнка правёў расшыраную службовую нараду, на якой прысутнічаў кіруючы камандны састаў Узброеных Сіл, начальнікі ўпраўленняў, службаў і аддзелаў цэнтральнага апарату ваеннага ведамства.

Міністр зачытаў указы Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь аб зацвярджэнні палажэння аб Міністэрстве абароны, зняцці некаторых службовых асоб з займаемых пасад і залічэнні іх у распараджэнне міністра абароны, стварэнні калегіі Міністэрства абароны і зацвярджэнні яе саставу.

Генерал-лейтэнант Чуркін М.П., генерал-лейтэнант Дзямідзік В.В., генерал-лейтэнант Зуеў А.А., генерал-лейтэнант Сікора А.А. зняты з займаемых пасад і залічаны ў распараджэнне міністра абароны Рэспублікі Беларусь. Зняты з займаемай пасады Тушынскі А.І.

БЕЛІНФАРМ.

Ф. СП-1

Міністэрства сувязі і інфарматыкі Рэспублікі Беларусь

АБАНЕМЕНТ на газету **63129** (індэкс выдання)

ЧЫРВОНАЯ ЗМЕНА Колькасць камплектаў

на 1994 год па месяцах

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12

Куды ________ (паштовы індэкс) ________ (адрас)

Каму ________ (прозвішча, ініцыялы)

ПВ	месца	літар

ДАСТАВАЧНАЯ КАРТКА

на газету **63129** (індэкс выдання)

ЧЫРВОНАЯ ЗМЕНА

Кошт	падпіскі	_____рублёў.	Колькасць камплектаў	
	пераадрасоўкі	_____рублёў.		

на 1994 год па месяцах

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12

Куды ________ (паштовы індэкс) ________ (адрас)

Каму ________ (прозвішча, ініцыялы)

ПРАЦЯГВАЕЦЦА ПАДПІСКА

на наступны квартал 1994 г.

Наш падпісны індэкс 63129.

Кошт самы танны ў рэспубліцы — 12.000 рублёў.

ГАРЧЫЧНІК

ФРАЗЫ

- Ведаў нявесту, як пяць пальцаў, аднак, не здагадваўся, што ўсе яны ўказальныя.
- Калі жанчыну ўвесь час насіць на руках, можна зэканоміць на яе абутку і купіць бочку піва.
- Не крыўдуйце на надвор'е. Яно ж не знаёма з нашымі прагнозамі.
- З калідора даносіўся аглушальны шэпт галоснасці.
- Перастрахоўшчыкі гатовы ўзгадніць нават дату свайго нараджэння.
- Цярпенню можна зайздросціць да таго часу, пакуль яно не лопне.
- Наламаў дроў – не забудзь іх скласці.

Алесь БЯРЖЫНСКІ.

Сцяпан АЛЕЙНІК (Украіна)

Экскурсія на кінафабрыку

Лепш бы мяне не вадзілі на тую экскурсію. Дагэтуль шкадую, што пайшоў... Разам з усім класам уваходзіў, помню, у браму кінафабрыкі, нібы ў нейкі храм. Гэта ж адусюль кожны дзень цягнікамі і самалётамі спяшаюцца майстры кіно, каб зняць усё, што робіцца на свеце, і нам паказаць. Вось і нядаўна я глядзеў фільм і так перажываў за людзей, што ў бяду трапілі, аж заплакаў...

Амаль гадзіну чакалі пачатку экскурсіі. Нарэшце выйшаў нейкі дзядзька і сказаў:

— Вось-вось павінны пачацца здымкі найбольш хвалюючых кадраў новага фільма. Думаю, што гэта зробіць на вас ашаламляльнае ўражанне. А там, — кажа, — пачакайце яшчэ крыху...

Блукаючы па двары, заўважылі мы, што ў адным з куточкаў парку цесляры змайстравалі нейкі будан з фанеры. Уставілі туды "вокны", пафарбавалі іх бронзаю...

— Што гэта будзе? — пытаем.

Адзін з майстроў усміхнуўся:

— Палац княгіні канчаем, засталося яшчэ пярэднюю частку даху нацягнуць. Вось з гэтых дзвярэй выйдзе яна для здымак! — І, пагладзіўшы рукою верхні касяк, майстар гукнуў аднаму работніку: — Федзя! Вазьмі малаток і пазабівай вось тут цвікі, а то княгіня бакі паабдзірае!..

У гэты момант нас паклікала настаўніца, і мы паспяшаліся за ёю на зялёны пляц глядзець здымкі найбольш хвалюючых кадраў.

З бакоў і спераду ўжо стаялі кінаапаратары. Камандаваў усім чубаты і мітуслівы рэжысёр.

— Вы гатовы? — уладарна запытаў артыста, які трымаў у руках даўжэзнае кап'ё.

— Гатовы.

Рэжысёр падняў руку і крыкнуў у той бок, дзе была наспех зляплена нейкая паветка з чароту:

— Пускайце каня! Ды мацней прывяжыце пудзіла ў сядле.

— Ёсць прывязаць! — даляцела адтуль.

Калі напханае саломаю і адзетае ў шынель пудзіла прыладзілі, два здаравенныя урвісы з усяе сілы сцебанулі бізунамі каня і пагналіся следам за ім, каб завярнуць яго туды, дзе стракаталі апараты, дзе, перавесіўшы піку, ужо прыцэльваўся "бандыт", каб кальнуць пудзіла...

— Адставіць! — закрычаў рэжысёр. — Вы што, не бачыце, што коннік скрывіўся?! Уваткніце яму палку ў фігуру, каб роўна трымаўся!..

Праз хвілін дзесяць зноў свіснулі бізуны. Падляцеў напалоханы конь, і "бандыт" садануў кап'ём пудзіла так, што яно злящела на траву. Нехта адбіў яго далей нагою, а на тое самае месца ўпаў у такім жа самым шынялі жывы герой.

— Больш курчыцеся! Вы ж праколаты кап'ём! — настаўляў кіраўнік.

Артыст курчыўся, крывіўся, дрыгаў нагамі.

— Яшчэ больш! Яшчэ! Так, каб глядач паверыў, замёр і заплакаў у зале!..

Сталыя дзядзькі рабілі гэта вельмі сур'ёзна, а нам, хлапчукам, было смешна.

Потым паранены герой павінен быў паўзці на высокую гару. Але дзе ж гара? І тут мы ўбачылі, як у кіно не Магамет ідзе да гары, а гара ідзе да Магамета. Да высокай акацыі паставілі драбіны. Узлез туды апаратар, прыцэліўся ўніз і...

— Цяпер карабкайцеся, рачкуйце! — загадаў рэжысёр.

Артыст чапляўся за роўную зямлю, поўз...

— Мацней хэкайце! Хэкайце мацней і аглядайцеся, ці вас даганяюць.

...Яшчэ раз паўтараю: лепш бы я не хадзіў на тую экскурсію! Дасюль я глядзеў кіно з поўным даверам, успрымаў усё шчыра і непасрэдна. А цяпер, думаў сабе, абавязкова пайду на гэты фільм, і калі гледачы будуць уздыхаць ці, можа, і плакаць, я пасмейвацца буду...

Пасля здымак вадзілі нас па цэхах, паказвалі многа ўсялякай бутафорыі, усялякія фанерныя і папяровыя макеты.

І скажу вам праўду: выйшаў я з брамы кінафабрыкі зусім расчараваны. З таго часу я пачаў больш дакументальныя фільмы любіць.

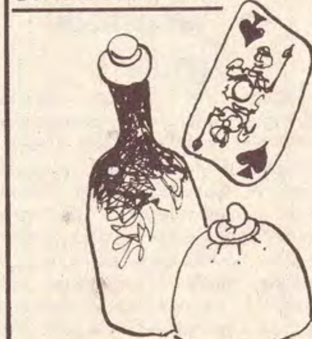
На другі дзень пісалі мы ў класе пісьмовую работу "Мае ўражанні ад экскурсіі". Усе сядзелі надзіва ціха, засяроджаныя. І раптам Валодзька Лемешаў крыкнуў:

— Мацней хэкайце! Хэкайце мацней!... — І клас зарагатаў.

Адным словам, хадзіць лепш у кіно!

Пераклаў М.БАЗАРЭВІЧ.

СМЯШЫНКІ

— Даражэнькі сынок! Калі хочаш быць шчаслівым— сцеражыся папоек, карт і распусты.
— Добра, татачка! Але ж у школе вучылі, што трэба браць прыклад з бацькоў...

* * *

— Чаму ты, хлопча, нідзе не працуеш?
— Дык я ж яшчэ малы!
— А чаму на табе такія кароткія порткі?
— Дык гэта ж бацькавы...

* * *

— Як цябе завуць?
— А як хто хоча: жонка — распуснікам, бацька — гультаём, суддзя — зладзеем, толькі адзін адвакат хваліць...

А.МІХАСЁНАК.

Васіль ЖУКОВІЧ

Сучасныя прыпеўкі

Мы прыехалі на рынак;
фантастычны ўвесь тавар:
транты, ківі, мандарыны,
ёсць на продаж і даляр.
Хто з таварам, той з наварам.
Маеш грошы — купіш.
Як ні грошай, ні тавару —
атрымаеш кукіш.

*

Злодзей абяцаў выгоды —
вушы ўсе развесілі;
як на карак сеў народу,
мы насы павесілі.

*

Выступалі мы на сцэне,
лепшы дзень прарочылі,
а сышлі са сцэны —цэны
ўдвая падскочылі.

"Ініцыятар"

Магчыма, не здзіўлю нікога,
калі адкрыта я скажу:
у нас "ініцыятараў" замнога;
адзін з іх — рангу абласнога —
нядаўна з'ездзіў за мяжу.

Вось пабываўшы
ў старане чужой,
начальнік аддае
свае загады —
знішчаць ля ўсіх дарог
прысады, —
маўляў, няма
прысадаў за мяжой,
там да асфальту —
збажына сцяной...
і што б вы думалі?
Нізы — старацца рады!
У ход пусцілі пілы, тапары,
бульдозеры і трактары,
на дзікую "вайну"
людзей нагналі, —
кусты і дрэвы ўздоўж
дарог каналі.
Дроў самадурства
наламала многа...
Зіма бяду спыніла,
дзякуй Богу.

Ну, а зімой пустэльнаю дарогай
"ініцыятар" ехаў на бліны,
засеў у гурбах снегу і заўзята

дарожнікаў, завею
крыў ён матам,
адно не зразумеў —
сваёй віны.

Дадам, чытач шаноўны мой:
за той, дзе дурань быў,
мяжой,
зусім не выпадае снег зімой...

Праблема "зелля"

Прыехала дачка дахаты.
— Жывеш як, тата?

— І не пытайся, справа дрэнь:
пракорпаўся цалюткі дзень, —

вось... карамелькі распранаў,
варыць яшчэ й не пачынаў...

Без зелля ж гэтага ў калгасе
прасіць каня і не старайся.

А ў краме, ведаеш сама,
"законнага" даўно няма.

Няма і цукру... Ёсць цукеркі,
загорнутыя ўсе ў паперкі.

Дык прывязі
ўжо мне, дачушачка,
цукерак голенькіх —
падушачак...

Звычайная гісторыя

Сказаў на сходзе Іваноў
пра шэфа-казнакрада —
падпаў смяльчак за колькі
слоў
пад скарачэнне штату.

Прафкам, парткам прасіў бядак,
каб памаглі, —
пусты занятак,
бо ўсе яны пры шэфе — як
даведкі без пячатак...

А ў шэфа — сувязяў клубок.
А ў шэфа — сейф харошы,
а ў ім пячатка — што станок,
які чаканіць грошы.

У суд падаўся Іваноў,
а там суддзя прадажны,
тым шэфам куплены даўно,
як вінцік дужа важны...

І зразумеў бядак, што ён
такі неасцярожны.
І нёс у краму ён талон
з чырвончыкам апошнім.

Маленькі начальнік...

Начальнік маленькі.
Вялікі размах.
Начальнік дурненькі,
а база ў руках.
Заўсёды дурненькі
да вашых паслуг:
чыноўнік маленькі —
вялікаму друг.
У свеце даверу
не крыўдзяць сваіх:
сто метраў кватэра
ў яго — на траіх.
Яго бачыць рады
як там, так і тут.
Убілася "чада"
яго
ў інстытут.
Вядома, па блату,
а як жа яшчэ!
Ад ціхага д'ябла
ніхто не ўцячэ.
Пуцёвачку ў Сочы,
"Жыгуль" без чаргі
бяры, калі хочаш,
ды помні
даўгі!..

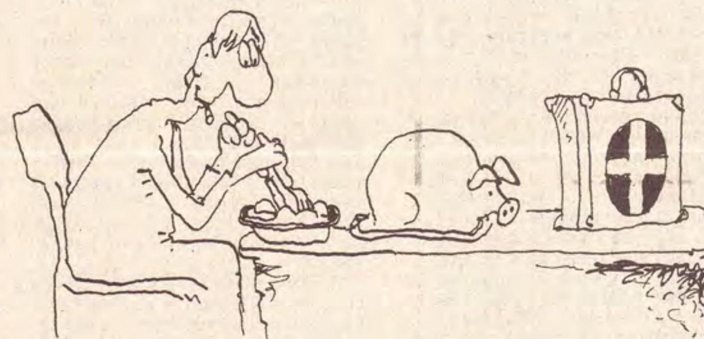
Кузьма і Клім

Жывуць не ў казцы
ўнук і дзед,
яны — мае суседзі.
Скрозь пехатой Кузьма ідзе,
Клім на машыне едзе.

Кузьма капусту і часнок,
грыбочкі ўжывае;
як піць захоча ён — квасок
са смакам папівае.

А Клім біфштэкс і антрыкот
зап'е піўком, смятанкай
і спіць, нібы лянівы кот,
ад вечара да ранку.

Кузьма на ўсім даўгім вяку
не знаў ніякіх лекаў.
Дзядок з "маржамі" —
на раку,
а ўнучак — у аптэку...

■ Шампанскае і лікёра–гарэлачныя вырабы імпартнай вытворчасці;
■ цыгарэты "WINNS" і "LASER" вытворчасці Іспаніі па ліцэнзіі ЗША;
■ жаночы абутак з натуральнай скуры вытворчасці Італіі
ў шырокім асартыменце.
Наш адрас: вул.Сурганава, 21–42.
Тэл. (0172) 68–37–67, 68–37–91. Тэл/факс (0172) 66–84–48.

ПРАВЕРЦЕ ПРАВІЛЬНАСЦЬ АФАРМЛЕННЯ АБАНЕМЕНТА

На абанеменце павінен быць пастаўлены адбітак касавай машыны.

Пры афармленні падпіскі (пераадрасоўкі) без касавай машыны на абанеменце прастаўляецца адбітак каляндарнага штэмпеля аддзялення сувязі. У гэтым выпадку абанемент выдаецца падпісчыку з квітанцыяй аб аплаце кошту падпіскі (пераадрасоўкі).

Для афармлення падпіскі на газету або часопіс, а таксама для пераадрасавання выдання бланк абанемента з даставачнай карткай запаўняецца падпісчыкам чарнілам, разборліва, без скарачэнняў, адпаведна ўмовам, выкладзеным у каталогах.

Запаўненне месячных клетак пры пераадрасаванні выдання, а таксама клеткі "ПВ-МЕСЦА" робіцца работнікамі прадпрыемстваў сувязі.

Як і некалі, гудуць над Свіслаччу званы, спрадвечны іх голас льецца над Мінскам, адбіваючыся звонкім рэхам і ў кожным каменьчыку Верхняга горада, і ў кожнай цаглінцы сучасных гмахаў-навабудоўляў.

Горды і самотны перазвон гучыць напамінам пра існае, пра тое, што "аз есмь". І пра карані нашыя, і пра месца на зямлі, імя якой — Беларусь!

Фота БЕЛІНФАРМА.

КІНААФІША МІНСКА

18 жніўня

"МАСКВА": "Луна-парк"*** – 17.40. "Вар'яты ў Беверлі-Хілз" – 14.00, 15.50, 19.40, 21.30. Інфармацыйна-музычная праграма – 22.00.

"КАСТРЫЧНІК": "Пацукі, або Начная мафія" – 14.30, 17.40. "Вар'яты ў Беверлі-Хілз" – 16.00, 19.10, 21.00. "Макс-шоу" – 21.30.

"АЎРОРА": "Тысячагоддзе" (д) – 13.30. "Далёкая краіна" (2 с.) – 14.00, 20.40. "Недатыкальныя"*** – 16.30, 18.40. "Прыватны курорт"** – 15.30, 19.10. "Шэльма ў чорным"*** – 17.20, 21.00.

"БЯРЭСЦЕ": "Далёкая краіна" (2 с.) – 13.00, 17.00. "Бай-бай, бэбі"*** – 15.30. "Жыкіны мемуары"*** – 12.00, 16.00. "Горкі месяц" (2 с.)*** – 13.30, 17.30. Інфармацыйна-пацяшальная праграма – 20.30.

"ВІЛЬНЮС": "Далёкая краіна" (2 с.) – 16.10, 19.45. "Шэльма ў чорным"*** – 11.40, 14.30, 22.00 (н). "Караван смерці" – 13.20, 18.30.

"ДРУЖБА": "Глушыцель"** – 14.00, 18.30. "Кат з Кабабланкі" – 15.30, 20.00. "Народжаны забіваць"**** – 17.00, 21.30.

"ПАРТЫЗАН": "Смяротны заклад"**** – 15.40, 19.00, 20.40. "Фенікс-воін, ці Вайна Амазонак"*** – 14.00 (л), 17.20.

"ПЕРАМОГА": "Бай-бай, бэбі"*** – 13.00, 14.40, 16.20. "Далёкая краіна" (2 с.) – 18.00, 20.20.

"САЛЮТ": "Смяротны заклад"*** – 12.00, 15.20, 18.40, 22.00 (н). "Ноч выючага звера"** – 13.40, 17.00, 20.20.

"СУЧАСНІК": "Я абяцала, я пайду" – 14.30 (л). "Шалёныя ночы Клеапатры"**** – 16.00, 17.40, 19.20, 21.00.

"БЕЛАРУСЬ": "Прынц з Нью-Йорка" – 10.40, 14.10, 18.00, 21.30. "Запрашаем у паўналецце" – 10.30, 14.00, 17.20, 21.10. "Універсальны салдат" – 12.10, 15.40. "Самаволка"** – 12.20, 19.40. "На грэбені хвалі" – 15.50, 19.00.

"КІЕЎ": "Я аб'яўляю вам вайну" – 15.00. "Парыжскія свавольніцы"*** – 16.40, 18.20. "Калігула" (2 с.)**** – 20.00.

"КАМСАМОЛЕЦ": "Галёшы шчасця" (д) – 10.30. "Пятая малпа" – 13.30, 18.10. "Народжаны забіваць"*** – 12.00, 15.10, 16.40, 19.50, 21.20. "Брудная бялізна" – 15.00, 16.30, 20.10, 21.30. Зала індыйскага фільма: "Маюры" (2 с.) – 18.00.

"МІР": "Народжаны забіваць"*** – 14.00, 18.00, 20.00. "Дэтэктыў Кід" – 11.00, 15.00, 17.00. "Начны клуб"*** – 13.00, 19.00, 20.40. "Жыкіна дынастыя"**** – 12.00, 16.00. "Відэазала: "Прамыя ўлікі"**** – 15.30, 17.30, 19.30.

"ПІЯНЕР": "Варвара-краса, доўгая каса" (д) – 10.30. "Сакрэтны ўказ імператара" (д) – 13.40. "Прынц з Нью-Йорка" – 12.00, 17.10, 20.40. "Па краі бездані" – 15.20, 18.50.

"РАКЕТА": "Кібарг-паліцэйскі"*** – 16.10, 19.40. "Небяспечная гульня"**** – 18.00, 21.20.

"РАДЗІМА": "Кібарг-паліцэйскі"** – 14.00, 17.20, 20.40. "Прынц з Нью-Йорка" – 15.40, 19.00. Відэазала: "Робатэх-3" – 16.00; "Мяшкі для трупаў" – 18.00; "Браты па зброі" – 20.00. Працуе відэабар з 14.00 да 23.00.

"ЗМЕНА": "Кібарг-паліцэйскі"** – 15.00, 18.40. "Інтэрпол" – 17.00, 20.20.

"ЦЭНТРАЛЬНЫ": "Народжаны забіваць"**** – 13.10, 16.20, 19.30. "Тыдзень старшакласнікаў"** – 17.50, 21.00. "Начныя ястрабы"*** – 11.30, 14.40.

"ЭЛЕКТРОН": Мультфільмы (д) – 11.10. "Робат-паліцэйскі-2" – 14.00, 16.00, 18.00, 20.00. "Прынц з Нью-Йорка" – 13.20, 16.40, 18.20, 20.10. "Твая воля, Божа!" – 15.00.

"АВАНГАРД": "Іспанская ружа"**** – 17.00, 19.00.

"ЗНАМЯ": "Легенда пра дыназаўра-2" – 16.00, "Іспанская ружа"**** – 20.00.

"УДАРНІК": Мультфільмы (д) – 14.00. "Тэрмінатар" – 15.30, 19.00. "Іспанская ружа"**** – 17.20.

ХАТНІ ЭКРАН

■ 18, чацвер

Беларускае тэлебачанне
8.00. Раніца рэспублікі.
8.10. Пад купалам Сусвету.
8.20. Надвор'е.
8.30. Пяць хвілін на жарты.
8.35. Фільм-канцэрт.
◆9.05. "Маё каханне, мой смутак".
10.05. Міжнародныя спаборніцтвы па канкуру. 1-ы этап. Слуцкі раён.
10.50. "Граф Люксембруг". Фільм-аперэта.
13.05. "Дзе яно, каралеўства Лябедзія?", "Мара". Д/ф.
* 14.25. "Кошчын дом", "Акаіро", "Дзядулева дудачка".
◆15.10. "Выбар". 1-я і 2-я серыі.
17.30. Навіны.
17.40. Фільм-канцэрт.
18.10. Абласныя навіны (Гродна).
18.25. Навіны Бі-бі-сі.
19.00. Зачытайце маё пісьмо...
19.05. Гаспадар.
19.40. Фільм-канцэрт.
20.20. Пяць хвілін на жарты.
20.30. Кантакт.
20.35. Калыханка.
21.00. Панарама.
◆21.35. "Маё каханне, мой смутак".
22.35. Пад купалам Сусвету.
22.45. НІКа.
23.00. "Крок". Студыя "Формула".
0.20. Надвор'е.

Канал "Астанкіна"
7.00, 10.00, 15.00, 17.00, 20.00, 23.20. Навіны.
8.00. Агляд рынку нерухомасці.
* 8.15. "Навaселле ў браткі Труса".
◆8.40. "Дзікая ружа".
9.05. "Жыццё заапаркаў" (ЗША).
9.45. Прадпрымальнік.
15.25. "Вайна гобатаў".
* 15.50. Мульцітролія.
16.05. ...Да 16 і старэйшым.
16.40. Планета. Пані ўласнасць.
17.25. Дакументы і лёсы.
17.40. Загадка СБ.
17.50, 20.30. Надвор'е.
18.00. Гадзіна пік.
◆18.25. "Дзікая ружа".
18.50. Палацавыя тайны Кабула.
19.40. Добрай ночы, малышы!
20.40. Масква–Крэмль.
21.00. Лата "Мільён".
◆21.30. "Пачуй маю песню" (Вялікабрытанія).
23.30. Максіма.

Канал "Расія"
6.00, 11.00, 15.00, 19.00, 22.00. Весткі.
7.00. Час дзелавых людзей.
7.30. Сам сабе рэжысёр.
8.00. Навіны Эй-бі-сі.
8.30. Паехалі.
◆8.40. "Санта-Барбара".
9.30. Тэлегазета.
9.35. Ранішні канцэрт.
9.50. Зусім сакрэтна.
10.40. Сялянскае пытанне.
15.20. Студыя "Рост".
15.50. Там-там навіны.
16.05. Панове-таварышы.
16.20. Новая лінія.
17.05. Будні.
17.45. Свята кожны дзень.
17.55. У свеце аўта- і мотаспорту.
18.25. Свая гульня.
19.25. Падрабязнасці.
◆19.35. "Санта-Барбара".
20.25. Пяць хвілін аб добрым жыцці.
20.30. Шостае пачуццё.
21.05. Сола.
22.20. Аўтаімгненне.
22.25. Зоркі гавораць.
22.30. Спартыўная карусель.
22.35. Экран крымінальных паведамленняў.
22.45. Балет Санкт-Пецярбурга.
23.15. Арт-абстрэл.

Санкт-Пецярбург
12.00, 14.30, 18.30, 21.45. Інфарм ТБ.
12.10. Чароўная лінія.
12.25. "Нямецкая хваля".
13.00. Хуткая дапамога.
13.30. "Паўлава-на Ацэ". Д/ф.
13.45. "Еўрапейскі калейдаскоп".
* 14.15. "Ранішняя песенька".
◆14.45. "Круг".
16.20. "Папялушка". Фільм-балет.
17.40. Рэформа і ўлада.
* 18.10. "Разбойнікі і музыканты".
18.55. Парады садаводам.
◆19.05. "Іван Васільевіч мяняе прафесію".
20.45. Тэлеслужба бяспекі.
20.55. О-ля-ля!
21.25. Тэлемагазін.
21.30. Па ўсёй Расіі.
22.00. Спорт, спорт, спорт...
22.10. Ваш стыль.
22.20. Вячэрні звон. Музычны канал.

8-ы канал
◆18.00. "Карусель".
* 18.25. "Вальтрон".
◆18.50. "Лабірынт правасуддзя".
* 19.40. Мультфільм.
20.10. Цыркавое прадстаўленне (Кітай).
20.40. "Свята ў паветры".
20.50. "Як справы, старына?"
21.20. БАНТ. Рэпартаж.
◆21.30. Дэтэктыў... Баявік...

Канал НТВ
* 17.00. Мультфільм.
17.30. "Энцыклапедыя цудаў, ці Вы жадалі пра гэта даведацца".
18.00, 21.00. Сёння.
18.35. "Такое спартыўнае жыццё".
◆19.25. "Кампанія вар'ятаў".
◆21.35. "Інспектар крымінальнай паліцыі".
22.30. "Часінка".
◆23.00. "Саламея".

■ 19, пятніца

Беларускае тэлебачанне
8.00. Раніца рэспублікі.
8.10. Эканамікст.
8.20. Пад купалам Сусвету.
8.30. Надвор'е.
8.40. Пяць хвілін на жарты.
8.50. Фільм-канцэрт.
◆9.20. "Маё каханне, мой смутак".
10.20. "Крок". "Карамболь".
10.50. Рок-айленд-шоу.
11.50. Музыка Мравінскага.
13.15. "Гімназісты". Д/ф.
◆14.05. "Кахай і вер" (Індыя).
* 16.25. "Следства вядуць Калабкі".
16.40. Міжнародныя спаборніцтвы па канкуру. 2-гі этап.
17.30. Навіны.
* 17.40. Мультфільмы.
18.00. Эканамікст.
18.10. Абласныя навіны (Магілёў).
18.25. Навіны Бі-бі-сі.
19.00. Рэпартаж са святкавання Дня металурга ў г.Жлобіне.
20.00. Кінанарыс.
20.15. "Тэлесябрына".
20.25. Пяць хвілін на жарты.
20.30. Кантакт.
20.35. Калыханка.
21.00. Панарама.
◆21.35. "Паны авантурысты".
23.05. НІКа.
23.20. Ірына Мірашнічэнка і яе сябры.
0.20. Пад купалам Сусвету.
0.30. Надвор'е.

Канал "Астанкіна"
5.30. Раніца.
7.00, 10.00, 15.00, 17.00, 20.00, 23.00. Навіны.
7.15. Працяг праграмы "Раніца".
8.00. Новы старт.
8.15. Сарока.
◆8.40. "Дзікая ружа".
* 9.05. "Кропля".
9.15. Дапамажы сабе сам.
9.45. Бізнес-клас.
◆15.25. "Пра Чырвоную Шапачку". 2-я серыя.
* 16.35. "Слон і пеначка".
16.50. Азбука ўласніка.
17.25. Чалавек і закон.
17.55, 20.35. Надвор'е.
18.00. "Тры дні і тры гады". Д/ф.
◆18.25. "Дзікая ружа".
18.50. Поле цудаў.
19.40. Добрай ночы, малышы!
◆20.45. "На двайны паварот" (Францыя).
22.25. Палітбюро.
23.10. Музагляд.
23.50. Аўта-шоу.
0.05. Праграма "Х".

Канал "Расія"
6.00, 11.00, 15.00, 19.00, 22.00. Весткі.
7.00. Час дзелавых людзей.
7.30. Рэтра-шлягер.
8.00. Навіны Эй-бі-сі.
8.30. Паехалі.
8.40. Кліп-антракт. Н.Штурм.
◆8.45. "Санта-Барбара".
9.35. Тэлегазета.
9.40. "Таганскае танга".
10.40. Сялянскае пытанне.
15.20. "Глядзі на мяне, як на роўню".
15.50. Там-там навіны.
16.05. Новая лінія.
◆16.50. "Зноў малады". 2-я серыя.
17.45. Свята кожны дзень.
17.55. "У даўніну і цяпер". Д/ф.
* 18.05. "Ой, куды мы заляцелі?".
18.25. "Калі мы былі маладыя...".
19.25. Падрабязнасці.
◆19.35. "Санта-Барбара".
20.30. "Ля возера. Праз тры гады".
22.20. Аўтаімгненне.
22.25. Зоркі гавораць.
22.30. Спартыўная карусель.
◆22.35. "Прамая трансляцыя".

Санкт-Пецярбург
12.00, 14.30, 18.30, 21.45. Інфарм-ТБ.
12.10. Чароўная лінія.
12.25. "Нямецкая хваля".
13.00. Хуткая дапамога.
13.30. Спатканне з Тэрпсіхорай.
◆14.45. "Іван Васільевіч мяняе прафесію".
16.20. Тэлевізійны фільм.
* 17.00. Мультфільм з субцітрамі.
* 18.10. "Лясныя казкі".
* 18.55. Мультфільм для дарослых.
◆19.05. "Кінфія".
◆20.00. "Драма ў цырульні". Кароткаметражны фільм.
20.15. "Ад першай асобы". Ю.Болдыраў.
20.45. Тэлеслужба бяспекі.
20.55. Футбол. Кубак "19 жніўня".
21.25. Тэлемагазін.
21.30. Будні.
22.00. Спорт, спорт, спорт...
22.10. Ваш стыль.
◆22.20. "Ямы" (Францыя).

8-ы канал
◆18.00. "Карусель".
18.25. Кубак "Поршэ". Вялікабрытанія.
* 18.35. "Вальтрон".
19.00. "Бітва пры Куладэне" з цыкла "Гістарычныя бітвы".
* 20.00. Мультфільм.
20.30. БАНТ. Рэпартаж.
20.40. Foxy music.
◆21.30. Мастацкі фільм.

Канал НТВ
* 17.00. Мультфільмы.
17.30. "Энцыклапедыя цудаў, ці Вы жадалі пра гэта даведацца".
18.00, 21.00. Сёння.
18.35. "Футбольны клуб".
◆19.25. "ЧП раённага маштабу".
◆21.35. "Інспектар крымінальнай паліцыі".
22.30. "Часінка".
◆23.00. "Пах драпежнікаў".

Каб зэканоміць ваш час:
◆ мастацкія фільмы
* мультфільмы

НАДВОР'Е

Сёння днём па рэспубліцы чакаецца пераменная воблачнасць, пераважна без ападкаў, толькі ў заходніх раёнах кароткачасовыя дажджы, магчыма навальніцы.

Тэмпература паветра ў Віцебску, Магілёве — +20—+22°, Мінску, Гомелі — +21—+23°, Гродна — +22—+24°, Брэсце — +23—+25°.

У наступныя двое сутак часамі дождж, месцамі навальніцы. Тэмпература паветра ўначы — +9—+14°, днём — +16—+21°.

Валянціна СКРЭБЕЦ,
інжынер-сіноптык Белгідрамета.

Дзяжурны рэдактар Наталля ПЛЫТКЕВІЧ
Стыльрэдактар Валянціна СКАРЫНКІНА

Заснавальнікі: ЦК СМБ, калектыў рэдакцыі газеты "Чырвоная змена".
Выдавец: газетна-выдавецкае закрытае акцыянернае таварыства "Маладняк", 220013 г. Мінск, вул. Б. Хмяльніцкага, 10-а.
Газета ўзнагароджана ордэнам Працоўнага Чырвонага Сцяга. Набрана і звярстана ў наборна-выдавецкім бюро "ЧЗ".
Друкарня выдавецтва "Беларускі Дом друку", 220013, г.Мінск, пр. Ф. Скарыны, 79.
Выходзіць у аўторак, чацвер і суботу.

Аўтары надрукаваных матэрыялаў нясуць адказнасць за падбор і дакладнасць прыведзеных фактаў. Рэдакцыя можа друкаваць артыкулы ў парадку абмеркавання, не падзяляючы пункту гледжання аўтара.

Час падпісання ў друк:
па графіку – 19.20, падпісана – 19.20.

М. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
П. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

Індэкс 63129. Тыраж 45 000. Зак. 90.

АДРАС РЭДАКЦЫІ:
220013 г.МІНСК, вул. Б. Хмяльніцкага, 10-а.
ТЭЛЕФОНЫ: прыёмная – 68-26-27; намеснікі галоўнага рэдактара – 32-12-82, 68-29-45; сакратарыят – 68-29-28; аддзел палітыкі – 68-25-55; аддзел эканомікі і сацыяльных праблем – 68-28-52; аддзел культуры і гістарычнай спадчыны – 68-29-56; аддзел маральна-этычнага выхавання – 68-25-93; аддзел пісьмаў і вывучэння грамадскай думкі – 68-28-32; аддзел студэнцкай і школьнай моладзі – 68-25-93; аддзел інфармацыі, аглядальнікі – 68-29-26; аддзел ілюстрацыі – 68-27-74, 68-25-41; ул. кар. па Брэсцкай вобл. – (01622) 5-57-57, ул. кар. па Віцебскай вобл. – (02132) 2-36-37.
РЭКЛАМНАЯ СЛУЖБА – тэл.68-27-21, 68-29-45. Факс: 32-21-03.

РЭДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ:
Сяргей БАЛЦЭВІЧ (адказны сакратар), Валянцін БАРЫСЕВІЧ, Валерый ВАРАНЕЦКІ, Валерый ІВАНОЎ, Мікалай ЛАРКОВІЧ, Віктар ЛЮКОВІЧ, Алесь МАСАРЭНКА, Станіслаў НІЧЫПАРОВІЧ, Аляксандр САЛАМАХА (першы нам.галоўнага рэдактара), Павел СІМАНАЎ (нам.галоўнага рэдактара, дырэктар агенцтва "ЧЗ-інфарм"), Алег СЛУКА, Наталля СТРАЛКОВА, Кузьма ШАПЛЫКА, Вольга ШАЎКО, Майя ШЭНДРЫК.

Галоўны рэдактар Уладзімір БЕЛЬСКІ